Statsforvalteren
i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Vår dato: 22.06.2026
Vår ref: 2024/4507
Deres dato:
Deres ref:

VÅLER KOMMUNE
Kjosveien 1
1592 VÅLER I ØSTFOLD

Saksbehandler, innvalgstelefon
Anniken Kvam, 32266615

Vedtak om tillatelse etter forurensningsloven for Våler Kommune til utslipp av kommunalt avløpsvann fra del av Moss tettbebyggelse

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus fatter vedtak om tillatelse etter forurensningsloven, til utslipp av kommunalt avløpsvann fra del av Moss tettbebyggelse i Våler kommune. Tillatelsen omfatter kommunens avløpsnett som føres til Moss kommune sitt avløpsnett, med tilhørende pumpestasjoner og overløp for avløpsvann.

Rammen i tillatelsen er begrenset til 4 151 pe (BOF_5), frem til nye Fuglevik avløpsrenseanlegg er bygget med nødvendige rensetrinn for å kunne overholde rensekrav i tillatelse etter forurensningsloven. Etter dette, kan Våler kommune øke til omsøkt ramme på 5 020 pe.

Denne tillatelsen erstatter tidligere tillatelse datert 09.11.2007 fra og med dags dato. Tillatelsen med tilhørende vilkår følger vedlagt.

Statsforvalteren fatter vedtak om gebyr på kr 137 000,- for behandling av saken.

Vedtaket om tillatelse og gebyrfastsettelse kan påklages innen tre uker.

Vi viser til søknad fra Våler kommune mottatt 30.09.2024, der det søkes om tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av kommunalt avløpsvann fra del av Moss tettbebyggelse. Vi viser også til ytterligere dokumentasjon mottatt 29.08.2025, 04.11.2025 og 19.02.2026, 23.03.2026 og sakens øvrige dokumenter.

Bakgrunn

Våler kommune har tillatelse etter forurensningsloven for sitt avløpsnett med tilhørende pumpestasjoner. Rensing og utslipp av renset avløpsvann er ikke regulert i Våler kommunes tillatelse. Nåværende tillatelse for Våler kommune sitt avløpsnett er av eldre dato (gitt 09.11.2007, tillatelsesnummer 2007.0077.T) og det er behov for å oppdatere tillatelsen slik at den samsvarer

med dagens regelverk, praksis og faktiske forhold. I pålegg datert 19.03.2024 anmodet Statsforvalteren derfor Våler kommune om å sende inn opplysninger som grunnlag for ny tillatelse etter forurensningsloven.

Avløpsvannet fra Våler kommune føres til avløpsnettet til Moss kommune. Transport videre er regulert i tillatelse for Moss kommune sitt avløpsnett, tillatelsesnummer 2008.0032.T. I dag ledes avløpsvannet via Moss sitt avløpsnett til Kambo avløpsrenseanlegg, som driftes av det interkommunale selskapet Mosseregionen Vann, Avløp og Renovasjon (heretter: MOVAR IKS). MOVAR IKS eies i dag av Moss, Vestby, Råde og Våler kommune. Fra 01.03.2026 skal Kambo renseanlegg legges ned og overføres til Fuglevik renseanlegg som eies og driftes av MOVAR IKS. Rensing og utslipp fra avløpsrenseanleggene er regulert i egne tillatelser for Kambo og Fuglevik renseanlegg, henholdsvis tillatelsesnummer 2008.0027.T og 2021.0188.T.

I tillatelsen til Fuglevik renseanlegg er det ifølge MOVAR IKS tatt høyde for fremtidig vekst i tettbebyggelsen frem til 2050.

Søknad

Våler kommune søker om tillatelse til utslipp av kommunalt avløpsvann fra kommunen sitt avløpsnett med tilhørende pumpestasjoner og overløp. Avløpsvann fra Våler kommune føres til avløpsnett i Moss kommune.

Grensesnitt

I søknaden opplyses det om at grensesnittet mellom Våler kommune og Moss kommune går ved kum i Moss kommune. Koordinater er gjengitt nedenfor.

Koordinat N (UTM32)	**Koordinat Ø (UTM 32)**
6592660,99	599968,69

Omsøkt ramme

Våler kommune søker om en ramme på 5 020 pe (BOF_5). Dette inkluderer planlagte utvidelser og økt belastning frem mot 2050 for Våler kommunes del av tettbebyggelsen. I 2024 er 3 876 pe (BOF_5) tilkoblet kommunens ledningsnett, mens den samlede utslippsstørrelsen i kommunens del av tettbebyggelsen er 4 151 pe (BOF_5). Samlet utslippsstørrelse i tettbebyggelsen forventes å øke til 4 499 pe (BOF_5) i 2035 og 5 020 pe (BOF_5) i 2050. Belastningen er beregnet i henhold til NS 9426.

Tettbebyggelse

Tettbebyggelsen består i dag av privat bebyggelse og noe industribygg. Det er ikke industri med prosessavløp med organisk belastning på ledningsnettet. En mindre andel innenfor tettbebyggelsen er ikke tilkoblet kommunalt ledningsnett. Ledningsnettet omfatter en del eiendommer utenfor definert tettbebyggelse. Lengst sør, mot Dillingøy overlapper ledningsnettets utbredelse med et privat renseanlegg, Sønsterød renseanlegg. Ettersendt vurdering fra kommunen mottatt 23.03.2026 opplyser om at Sønsterød renseanlegg (over 50 pe) ikke ligger innenfor tettbebyggelsen. I nærheten av Bjerkeli/Sønsterød er det et område med privat avløpsledning som leder til kommunal ledning.

Avløpsnett

Våler kommune har i dag ca. 46,8 km ledningsnett, hvorav 100 % er separatnett. Gjennomsnittlig fremmedvannsandel er beregnet til 25 % per år. Det er innlekk av fremmedvann gjennom utette rør og eldre kummer, og fremmedvannsandelen øker med styrtregn og flom. Mengdemåling av det

totale volumet som transporteres til Moss kommune sitt ledningsnett viser stor variasjon som følge av fremmedvannspåvirkning.

Utslipp
Utslipp til vannforekomster i Våler kommune skyldes lekkasjer fra ledningsnett og overløp av urenset avløpsvann fra pumpestasjoner. Rensing av avløpsvann og utslipp av renset avløpsvann er ikke del av denne søknaden.

Pumpestasjoner og overløp
Risiko- og sårbarhetsanalyse (heretter: ROS-analyse) av avløp i Våler kommune er vedlagt søknaden. Våler kommune har som hovedmål å bli en overløpsfri kommune. Fremmedvann og påfølgende fare for overløp er et av risikoområdene som fremheves, både som følge av flom/vannstand i vassdraget og nedbør.

Våler kommune oppgir at det er 16 kommunale pumpestasjoner og 21 private pumpestasjoner innenfor deres del av Moss tettbebyggelse. Søknaden oppgir overløpsmulighet på samtlige kommunale pumpestasjoner foruten Kure pumpestasjon. Det er ikke kjente overløpssteder utover pumpestasjonene.

ROS-analysen beskriver at noen av områdene i kommunen har uakseptabel risiko som følge av utfordringer på ledningsnett og pumpestasjoner. Dette knyttes i hovedsak til inntrenging av fremmedvann. Kommunen oppgir at pumpestasjoner ved Sperrebotn (PSP10) og Krosseng (PSP11) blir overbelastet ved høyere volum, hvor førstnevnte samler avløpsvann fra hele området og går oftest i overløp. Overløp styres ved Sperrebotn pumpestasjon for å unngå overløp på Rødsund pumpestasjon, som har utløp til Lødengfjorden i Vansjø.

Søknaden inneholder beregninger som viser at under 0,1 % av produsert avløpsvolum går i overløp ved pumpestasjonene. Estimerte verdier viser at det er større mengder som lekker ut fra ledningsnettet, enn mengde overløp ved pumpestasjonene. Beregnet virkningsgrad for avløpsnettet er 98,7 %.

Søknaden beskriver at det samordnes med Moss kommune for å sikre at ledninger og pumpestasjoner i Moss skal kunne håndtere avløpsmengden fra Våler kommune.

Søknadens vurdering av konsekvenser for natur- og miljø
Kommunen har vedlagt miljørisikovurdering for pumpestasjonene, med informasjon om nødvendige tiltak og problemområder. ROS-analysen fremlegger vurdering av de større vannforekomstene som mottar avløpsvann. Samtlige av disse er ut fra sannsynlighet og konsekvens vurdert å ha moderat risiko. ROS-analysen angir videre at resipientene Hobølelva og Kirkeelva har størst sannsynlighet for å motta urenset avløpsvann fra overløp. Kommunen opplyser om at de fleste vannforekomstene også mottar utslipp fra separate avløpsanlegg. Både Hobølelva, Folkestadbekken og Kirkeelva renner gjennom Våler sentrum, og mange av resipientene ligger i områder nær bebyggelse eller turområder.

I resipientvurderingen i søknaden, viser kommunen til oppfølging med vannprøver gjennomført av MORSA og lister opp prøvepunkter i tettbebyggelsen med tilhørende miljøtilstand registrert i Vann-Nett. Tabellen viser at de fleste vannforekomstene er i moderat økologisk tilstandsklasse. Søknaden fremlegger at det er andre påvirkningskilder som er av størst betydning for tilstanden i vannforekomstene, noe som også fremkommer i Vann-Nett. Videre beskriver søknaden at overløp

normalt inntreffer ved mye fremmedvann og derfor er sterkt fortynnet. Søknaden beskriver at Våler kommune sitt utslipp fra overløp og lekkasjer til Vansjø er ubetydelig i forhold til andre påvirkninger, og ikke er utslagsgivende for om tilstanden i Vansjø endres.

Høring

Statsforvalteren sendte 27.03.2025 søknaden på høring til berørte parter, offentlige organer og myndigheter og organisasjoner som ivaretar allmenne interesser. Søknaden ble også lagt ut på Statsforvalterens hjemmesider.

Vi mottok to høringsuttalelser og en automatisk tilbakemelding. Disse er i sin helhet oversendt Våler kommune for kommentarer. Nedenfor gjengis en oppsummering av høringsuttalelsene og kommunens kommentarer til disse.

Høringsuttalelse fra Moss kommune

Avløpsvann fra Våler ledes inn på Moss sitt ledningsnett og påvirker dermed Moss kommune sitt transportsystem og felles resipienter som Vansjø og Oslofjorden. Moss kommune etterspør bedre dokumentasjon til søknaden og nevner spesielt:

- Dokumentasjon på minimal resipientpåvirkning gjennom kvantitative måledata
- Bedre oversikt over påslipp til Moss kommune sitt ledningsnett. Det er utfordringer for kapasitet og drift med store variasjoner i mengde. Moss kommune etterspør vurdering av sammenhengen mellom Sperrebotn pumpestasjon og Rødsund pumpestasjon og konsekvensene for Moss kommune sitt ledningsnett.
- Moss kommune påpeker at det er uklart hvordan kapasiteten på transportsystemet deres er hensyntatt. Påslipp fra Ringvoll RA er ikke inkludert i PE -beregningene.
- Overløpsmengde og lokasjoner er bare beregnet.
- Enkelte anlegg og områder blir ikke omtalt. Dette gjelder Dillingøy i Moss kommune som ikke er hensyntatt i PE-beregningene og det private anlegget Sønsterød RA.
- Spørsmål om lovlighet for utslipp av overvann og vaskevann til terreng.
- Etterspør konkrete eller tidfestede tiltak for reduksjon av fremmedvann.
- Variasjon i påslipp og uforutsigbar belastning. Moss kommune etterspør beskrivelse av buffertiltak eller utjevning i Våler kommune. Spørsmål om hvordan ny ledning langs FV120 vil redusere fremmedvannsmengden.
- Bedre vurdering av klimaendringers påvirkning på nettet og hvordan redusere fremmedvann.
- Helhetlig vurdering av resipientpåvirkning i Vansjø og Oslofjorden

Våler kommunes kommentarer til høringsuttalelsen fra Moss kommune

Våler kommune har kommentert høringsinnspillet fra Moss kommune.

1. *Resipientpåvirkning*

Våler kommune begrunner minimal påvirkning med at det det måles svært lite nødoverløp og andre lekkasjer fra ledningsnettet. Videre presiseres at vannområde MORSA tar prøver som dokumenterer tilstanden, hvor det er tydelig at det er påvirkninger oppstrøms Våler kommune. Kommunen orienterer om at det er beskrevet volum og estimert kg som påvirker resipientene og at dette er en minimal del av total påvirkning på Vansjø og Oslofjorden. Kommunen uttaler at de ikke har sett behov for å ta egne prøver i tillegg til de MORSA tar og at de fleste vannforekomster har moderat tilstand.

2. *Oversikt over påslipp til Moss kommune sitt ledningsnett*

Våler kommune presiserer at det ikke foreligger mengdemåling på Sperrebotn pumpestasjon, bare tidsregistrering. Videre viser kommunen til at måling på 3 666 m^3 var et engangstilfelle og at maksmengde fra 2023-2025 er på 2 922 m^3, med et gjennomsnitt på 815 m^3. Videre påpekes det at fremmedvann er betydelig redusert de siste årene og at dette er et kontinuerlig arbeid som pågår. Kommunen er klar over at store mengder avløpsvann er utfordrende på Mossesiden og fremlegger at kommunen bruker rundt 800 000 kr/år for å utbedre gamle kummer og punktinnlekk. Når det gjelder prøvetaking av avløpsvannet, påpeker Våler kommune at dette ikke er vanlig rutine for ledningsnett, og at det ikke har kommet forespørsler om dokumentasjon av konsentrasjoner eller parametere. Kommunen opplyser om at det er normalt avløpsvann og ingen spesielle industrier som er tilknyttet. Da avtalen med MOVAR IKS ble inngått, stilte Moss kommune sitt ledningsnett til disposisjon for transport av avløpsvann. Våler kommune har ikke fått inn klager fra Moss kommune på variasjon i mengde påslipp.

3. *Kapasitet og samordning med Moss kommunes infrastruktur*

Påslipp fra Ringvoll renseanlegg er ikke hensyntatt i søknaden. Dersom dette blir aktuelt i fremtiden, vil Våler kommune skrive en ny utslippssøknad, med utvidelse av området og vurdering av økt belastning både på ledningsnettet i Våler og i Moss. Våler kommune skriver at det er 20 % økning som er aktuelt. Denne økningen vil ikke endre den totale mengden avløpsvann gjennom Rødsund pumpestasjon i større grad, ettersom det samtidig jobbes aktivt med å redusere fremmedvann.

4. *Overløp og resipientvurdering*

Våler kommune bekrefter at overløp beregnes. Kommunen mener dette er forsvarlig, ettersom det er begrensede mengder nødoverløp.

5. *Enkelte anlegg og områder er ikke omtalt*

Private anlegg og ledningsnett er ikke omtalt, men alle påslipp til kommunens ledningsnett er lagt inn i total mengde avløpsvann. Det er en pågående sak mellom Dillingøy, Moss kommune og Våler kommune for å redusere fremmedvann og utbedre private ledninger fra Dillingøy til Sperrebotn pumpestasjon. Sønsterød renseanlegg har ikke påslipp til kommunalt nett.

6. *Påslipp fra industri*

Våler kommune presiserer at de følger opp lovlighet, omfang og behov for vaskehall med oljeutskiller for aktuelle bedrifter. Dette belaster ikke ledningsnettet til Moss. Videre presiserer Våler at de følger overvannsveilederen til Morsa og at det ikke er påslipp av overvann til ledningsnettet.

7. *Fremmedvann og innlekk*

Våler kommune informerer om at de jobber kontinuerlig med fremmedvannsreduksjon, og er i gang med utarbeidelse av hovedplan for vann og avløp, med konkrete planer og prioriteringer. Kommunen har som mål å bli overløpsfri.

8. *Variasjon i påslipp – uforutsigbar belastning*

Våler kommune orienter om ledningsnett FV 120: Områdene i Våler nord, fra Folkestad og nordover vil ledes denne veien. Dette vil bedre kapasiteten i område Kirkebygden, og dermed redusere risiko for overløp på ledningsnett. Dette ledningsnettet er nytt, og vil ikke ha innlekk av fremmedvann.

9. *Klimapåvirkning og fremtidig belastning*

Våler kommune informerer om at flere pumpestasjoner er flomsikret og at nye installasjoner plasseres slik at de ikke blir påvirket av flomhendelser.

Statsforvalterens kommentarer til høringsuttalelse fra Moss kommune
Våler kommune har besvart mange av Moss kommune sine kommentarer, men vi har kommentarer til enkelte av temaene som er tatt opp i høringsuttalelsen. Når det gjelder innspillet til at overløpsmengde og lokasjoner bare er beregnet, opplyser Våler kommune i informasjon mottatt 26.02.2026 at lokasjonene er kjente. Statsforvalteren orienterer i tillegg om at det i denne tillatelsen er satt krav til måling av utslipp fra overløp. Beregning av utslipp er kun tillatt dersom miljørisikovurderingen dokumenterer at overløpet er av mindre miljømessig betydning, jf. tillatelsens punkt 3.1.4. Videre er det også presisert i punkt 3.1.4 at kommunen skal ha oversikt over alle utslipp av urenset avløpsvann via overløp og resipient for dette. Vi minner også om at det i den årlige egenkontrollrapporteringen til Statsforvalteren skal oppgis koordinater for overløpspunktene.

Moss kommune kommenterer også at enkelte anlegg og områder ikke blir omtalt i søknaden. Dette gjelder Dillingøy i Moss kommune som ikke er hensyntatt i pe-beregningene og det private anlegget Sønsterød RA. Våler kommune svarer på dette at private anlegg og ledningsnett ikke er omtalt, men alle påslipp til kommunens ledningsnett er lagt inn i total mengde avløpsvann fra tettbebyggelsen. Det opplyses om at det på Dillingøy kun er enkelthus som ikke er tatt med i pe-beregningene i søknaden, samt at disse inngår i den totale mengden avløpsvann. Statsforvalteren forstår med dette at enkelthusene på Dillingøy er hensyntatt i den omsøkte utslippsrammen.

Våler kommune har 23.03.2026 foretatt en ny vurdering av tettbebyggelsens geografiske utstrekning for å vurdere om Sønsterød renseanlegg inngår i tettbebyggelsen eller ikke. Kommunen har konkludert med at Sønsterød renseanlegg ikke er innenfor tettbebyggelsen som omfattes av forurensningsforskriften kapittel 14. Renseanlegget vurderes å være omfattet av forurensningsforskriften kapittel 13 og det er Våler kommune som er forurensningsmyndighet for utslippet. Det er også kommunen som skal behandle søknad om tillatelse for dette anlegget.

Videre etterspør Moss kommune konkrete eller tidfestede tiltak for reduksjon av fremmedvann. Tillatelsen setter krav til at Våler kommune skal utarbeide en tiltaksplan for å redusere fremmedvann innen 01.11.2026 for å redusere andelen fremmedvann som tilføres avløpsnettet, jf. tillatelsens punkt 3.1.3.

Moss kommune etterspør bedre oversikt over påslipp til Moss kommune sitt ledningsnett, ettersom det er utfordringer for kapasitet og drift med store variasjoner i mengde. Tillatelsen setter krav til samordning, herunder samordnet miljørisikovurdering og at påslipp via Våler kommunes avløpsnett til MOVAR IKS er ikke tillatt uten at dette er avklart med Moss kommune og MOVAR IKS i forkant, jf. tillatelsens punkt 1.2. Vedrørende påvirkning på vannforekomster, viser vi til krav til utslipp via overløp i tillatelsens punkt 3.1.4 og 3.1.5, samt krav til kunnskap om påvirkning av vannmiljø i tillatelsens punkt 2.5.1, 2.8 og kapittel 8.

Høringsuttalelse fra Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE)
NVE forutsetter at overløp fra pumpestasjoner i Hobølelva, Nordbyelva, Kirkeelva, Sperrebotnbekken, Auerødbekken og Lødengfjorden i Vansjø ved Rødsund ikke representerer nye tiltak i vassdragene. Videre legger NVE til grunn at mengde overløp er og vil fortsette å være små, sammenlignet med vannføringen i de berørte vassdragene. Med dette skriver NVE at de ikke se at allmenne interesser i vassdragene vil bli vesentlig berørt av overløp.

Utover dette påpeker NVE følgende;

- Overholdelse av aktsomhetsplikten etter vannressurslovens § 5, som sier at vassdragstiltak skal planlegges og gjennomføres slik at de er til minst mulig skade og ulempe for allmenne og private interesser.
- Betydelige områder kan være utsatt for kvikkkleireskred i Våler kommune. NVE viser til kartlagte faresoner og aktsomhetsområder, samt veileder *1/2019*. Erosjon ved utløps- og utslippspunkt kan føre til redusert stabilitet over tid. Denne faren bør vurderes spesielt innenfor faresoner eller aktsomhetsområder for kvikkleireskred. Tiltak for å hindre erosjon bør utføres der det er behov, og anleggsarbeider bør planlegges slik at de ikke utløser skred.

Våler kommunes svar til NVE
Våler kommune sier seg enig i betraktingene til NVE. Videre presiserer kommunen at de er klar over kvikkleireireområdene, og at de vil ta hensyn til disse i videre arbeid med ledningsnettet.

Automatisk tilbakemelding fra Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap (DSB)
DSB har sendt automatisk tilbakemelding med klargjøring av deres innsigelseskompetanse, og kriterier for involvering. DSB har vurdert at det ikke er behov for direkte involvering, og fremlegger at høringen sendes på nytt dersom det likevel er behov.

Våler kommunes svar til DSB
Kommunen kan ikke se at søknaden oppfyller kravene for å sende høringen på nytt til DSB, ettersom saken ikke gjelder storulykkevirksomhet eller areal hvor det planlegges etablering av anlegg som kan medføre storulykke.

Våler kommunes kommentarer til utkast til ny utslippstillatelse
Statsforvalteren oversendte utkast til tillatelse 06.02.2026 og mottok kommentarer og forslag til rettelser fra Våler kommune 26.02.2026. Vi mottok også revidert redegjørelse av tettbebyggelsen 23.03.2026.

Våler kommune ber Statsforvalteren om presisering av krav som er uklare eller uforholdsmessige. Kommentarene svares ut under de respektive temaene gjennom vedtaket.

Statsforvalterens vurdering

Generelt
I utgangspunktet er det forbudt å forurense, jf. forurensningsloven § 7. Etter lovens § 11 kan forurensningsmyndigheten likevel, etter søknad, gi tillatelse til virksomhet som kan medføre forurensning. Når forurensningsmyndigheten avgjør om tillatelse skal gis etter forurensningsloven § 11 og fastsetter vilkårene etter § 16 i samme lov, legges det vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre.

Statsforvalteren vurderer også søknad om tillatelse opp mot vannforskriften § 4, som sier at «tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og kjemisk tilstand». I tillegg skal alle saker som berører naturmangfold ifølge naturmangfoldloven § 7, vurderes etter prinsippene i §§ 8-12 i samme lov. Disse rettsprinsippene omfatter vurdering i forhold til kunnskapsgrunnlaget, «føre-var-prinsippet», samlet belastning, miljøforsvarlige teknikker og at kostnader bæres av tiltakshaver.

Det er virkningene av det omsøkte tiltaket på det aktuelle stedet som er vurdert. Dersom tiltakshaver senere ønsker å gjennomføre tiltaket på en annen måte enn beskrevet i søknaden må det søkes på nytt.

Selv om forurensningen holdes innenfor fastsatte vilkår, plikter tiltakshaver å redusere sine utslipp og påvirkning på miljøet så langt det er rimelig uten urimelige kostnader.

Lovgrunnlag og myndighet
Den aktuelle virksomheten krever tillatelse etter forurensningslovens bestemmelser, jf. forurensningsloven § 11, jf. forurensningsforskriften § 14-4. Vilkårene er gitt i medhold av forurensingsloven § 16, § 22 og § 40.

Statsforvalteren har behandlet saken som rett forurensningsmyndighet for utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser, jf. forurensningsforskriften § 14-3 og rundskriv T-3/12.

Forurensningsforskriften kapittel 14 gjelder for utslipp av kommunalt avløpsvann fra tettbebyggelse med samlet utslipp større enn eller lik 2 000 pe (BOF_5) til ferskvann eller større enn 10 000 pe (BOF_5) til sjø. Dette følger av § 14-1. Tettbebyggelse er definert i kapittel 11 om generelle bestemmelser for avløp, og § 11-3 bokstav k. Avgrensningen av tettbebyggelser er uavhengig av kommune- og fylkesgrenser. Dersom avløpsvann fra to eller flere tettbebyggelser samles opp og føres til ett felles avløpsrenseanlegg eller utslippssted, regnes tettbebyggelsen som én tettbebyggelse.

Formål med tillatelse
Avløpssektoren utgjør en kritisk infrastruktur for å samle opp og rense avløpsvann og redusere forurensning av vann og vassdrag. Samtidig har også sektoren forurensende utslipp til vann gjennom overløp, lekkasjer på avløpsnettet og utslipp fra avløpsrenseanlegg. I tillegg kan avløpssystemet medføre fare for forurensning av luft og grunn.

Utgangspunktet for de krav som stilles for kommunen sitt avløpssystem ligger i forurensningsforskriften kapittel 14. Forskriften utgjør minstekrav som skal overholdes. Forskriften må også ses i sammenheng med EUs vannrammedirektiv, som er implementert i norsk rett gjennom vannforskriften. At forskriften oppstiller minstekrav innebærer at der Statsforvalteren anser det nødvendig ut fra en avveining av de fordeler og ulemper forurensningen fra avløpssystemet utgjør, kan det vurderes strengere krav. I denne sammenheng vil vannforskriftens føringer om miljømål være et viktig premiss. Det vil normalt være resipientens tåleevne som er styrende for de krav som blir satt. Sentralt er også hvilken teknologi man har tilgjengelig, for å i størst mulig grad unngå den forurensning som avløpssektoren kan medføre.

Formålet med en tillatelse er derfor primært å beskytte miljøet mot uheldige virkninger av utslipp av avløpsvann, inkludert eventuelt forurenset overvann, for å oppnå god økologisk og kjemisk tilstand i berørte vannforekomster. I tillatelse med vilkår setter forurensningsmyndigheten krav som skal sikre tilfredsstillende oppsamling, transport og rensing av avløpsvann, herunder tiltak for å hindre forurensning fra overløpsutslipp og lekkasjer fra avløpsnett.

Nytt avløpsdirektiv ble vedtatt av EU 27.11.2024. Implementeringen av det nye direktivet i norsk rett kan medføre endringer i forurensingsforskriften. Det vil til enhver tid være det strengeste kravet som gjelder.

Tettbebyggelse
Avløpsinfrastrukturen i Våler kommune inngår i Moss tettbebyggelse (01-014 Moss), og tillatelsen omfatter derfor Våler kommunes del av Moss tettbebyggelse. Avløpsvannet ledes til Moss kommunes avløpsnett og derfra videre til Kambo avløpsrenseanlegg (MOVAR IKS) frem til nedleggelse. Etter nedleggelse av Kambo avløpsrenseanlegg overføres avløpsvannet til Fuglevik avløpsrenseanlegg (MOVAR IKS).

Tettbebyggelsen er regulert etter kapittel 14 i forurensningsforskriften. I henhold til tillatelsens punkt 1.1 skal Våler kommune til enhver tid ha oppdatert dokumentasjon på tettbebyggelsens utbredelse (areal) og potensielle utslippsstørrelse i pe (BOF_5), beregnet etter NS 9426..

Ved utbygging av Våler kommunes infrastruktur eller vesentlig utvidelse av virksomhet som medfører økte utslipp fra del av tettbebyggelsen, samt eventuell utvidet utbygging med spredt avløpsløsning, skal tettbebyggelsens geografiske utbredelse og utslippsstørrelse i pe (BOF_5) oppdateres. Videre skal det være samsvar mellom kommunens del av tettbebyggelsens potensielle utslipp og etablert rensekapasitet avløpsrenseanlegg.

Avløpsanlegg skal utformes slik at de kan motta og transportere alt avløpsvann som oppstår i del av tettbebyggelsen under alle de klimatiske forhold som er normale for stedet hvor avløpsanlegget ligger.

Når det potensielle oppsamlingsbehovet for kommunalt avløpsvann skal vurderes for Våler kommune sin del av tettbebyggelsen, skal vedtatte reguleringsplaner legges til grunn. Hensikten med dette er å sikre at behovet for økt oppsamlings- og behandlingskapasitet for avløpsvann er tilpasset kommunens planer for ny utbygging av bolig- eller hytteområder eller aktuell næringsvirksomhet. Plikt til tilknytning til eksisterende avløpsanlegg følger av forurensningsloven § 23 og plan- og bygningsloven § 27-2. Kommunene følger opp denne plikten som myndighet etter plan- og bygningsloven.

Samarbeid om håndtering av avløpsvann mellom Våler kommune og Moss kommune, samt mellom MOVAR IKS, eierkommunene og andre kommuner som sender avløpsvann til MOVAR IKS, forutsettes formalisert gjennom privatrettslige avtaler. Våler kommune skal ha påslippsavtale med Moss kommune.

Alle avløpsrenseanlegg med utslipp ≥ 50 pe innenfor en tettbebyggelse som omfattes av forurensingsforskriften kapittel 14, vil som et minimum måtte overholde krav til rensing og prøvetaking som fremkommer av forurensingsforskriften kapittel 14.

Våler kommune har i sine kommentarer til utkastet til tillatelse, stilt spørsmål om hvem som skal gi tillatelse etter forurensningsloven for det privateide Sønsterød avløpsrenseanlegg. Basert på ettersendt informasjon fra kommunen 23.03.2026 om at dere vurderer at Sønsterød avløpsrenseanlegg ligger utenfor tettbebyggelsen regulert etter forurensningsforskriften kapittel 14, og er omfattet av forurensningsforskriften kapittel 13, er det Våler kommune som er myndighet for anlegget og skal følge opp anleggets tillatelse etter kapittel 13. Vi presiserer at kommunen til enhver tid må ha oppdatert og korrekt oversikt over tettbebyggelsenes utbredelse og belastning i personekvivalenter (pe). Det er viktig at kommunen kan avdekke tidlig dersom anlegg går fra å være omfattet av forurensningsforskriften kapittel 13 til kapittel 14.

Vi viser til forurensingsforskriften § 11-3 bokstav k for definisjonen av tettbebyggelse.

Tillatelsens rammer

Våler kommune søker om en ramme på 5 020 pe (BOF_5) i maksuke. Dette tilsvarer estimert belastning med befolkningsvekst og økt tilknytning frem mot år 2050. Statsforvalteren understreker at det er brudd på forurensningsloven § 7 å lede mer avløpsvann til et avløpsanlegg som er i brudd med krav i tillatelse og/eller regelverk. Statsforvalteren er gjort kjent med at MOVAR IKS er forsinket med oppgradering av Fuglevik avløpsrenseanlegg og nedleggelse av Kambo avløpsrenseanlegg. Fuglevik avløpsrenseanlegg har i sin tillatelse krav til at dagens nivå for renseeffekter for organisk stoff skal opprettholdes frem til ferdigstillelse av nytt renseanlegg. Det er imidlertid skjerpede krav for rensing av organisk stoff f.o.m. 01.01.2026. Det er satt krav til minst 80 % BOF_5-fjerning eller maks utslippskonsentrasjon på 25 mg/l, og 85 % KOF_{CR}-fjerning eller maks utslippskonsentrasjon på 125 mg/l. Vi vurderer derfor at Våler kommune ikke kan øke tilført avløpsmengde til avløpsnettet før Fuglevik avløpsrenseanlegg er i stand til å overholde gjeldende rensekrav.

På bakgrunn av ovennevnte forhold ved Fuglevik renseanlegg, begrenses tillatelsens ramme for samlet tilført avløpsmengde fra Våler kommune sin del av Moss tettbebyggelse til inntil 4 151pe (BOF_5) i maksuke. Våler kommune kan øke til omsøkt ramme på 5 020 pe (BOF_5) i maksuke når nye Fuglevik avløpsrenseanlegg er oppgradert med rensetrinn som er nødvendige for å overholde kravene i tillatelsen.

Formålet med å sette rammer for tilført mengde organisk stoff i maksuke i tillatelsen, er å vite hvilket utslippspotensial som legger grunnlaget for vilkårene i tillatelsen. Våler kommune skal ha en oversikt over mengder avløpsvann i maksuke angitt i m^3 og i pe (BOF_5) som kommunen tilfører ledningsnettet til Moss kommune hvert år. Mengden avløpsvann som kommunen tilfører ledningsnettet til Moss kommune skal fortrinnsvis måles. Hvis dette ikke er mulig, kan en legge til grunn beregninger med lav usikkerhet.

Dersom Våler kommunes tilførte avløpsmengde til Moss kommune sitt ledningsnett overstiger rammen i tillatelsen, skal Statsforvalteren varsles, og Våler kommune må søke om endret tillatelse i henhold til faktisk avløpsmengde. Kommunen skal også varsle MOVAR IKS og Moss kommune.

Vi legger vekt på at det til enhver tid skal være samsvar mellom potensielle mengder avløpsvann fra Våler kommune som tilføres til Moss kommune sitt avløpsnett og avløpsrenseanlegget (MOVAR IKS) ved alle klimatiske forhold, og etablert kapasitet på avløpsnettet til Moss kommune og rensekapasitet ved avløpsrenseanlegget (MOVAR IKS).

Statsforvalteren forutsetter at den omsøkte avløpsmengden fra Våler kommune, samsvarer med mengder som er lagt til grunn for rammen i tillatelsen til Fuglevik renseanlegg, MOVAR IKS.

Styringsdokumenter

For å sikre god håndtering av avløpsvann, og for å motvirke forurensning, stiller Statsforvalteren gjennom tillatelsen krav til styringsdokumenter, avløpsnett, utslipp til resipient og resipientovervåking.

For å sikre minst mulig forurensning fra det totale avløpssystemet er det viktig at de vilkår som blir stilt overholdes, og at kommunen varsler Statsforvalteren ved eventuelle endringer som er av betydning for den gitte tillatelsen. Endringer som kan ha betydning for den totale belastningen, og som innebærer et vesentlig økt utslipp, må omsøkes Statsforvalteren som forurensningsmyndighet før endringene finner sted.

I tillatelsens kapittel 2 og 3 følger de krav Statsforvalteren stiller til hvilke styringsdokumenter som det forventes at kommunen har i tilknytning til det totale avløpssystemet. Dette innebærer først og fremst en klimatilpasset miljørisikovurdering av det totale avløpssystemet jf. tillatelsens punkt 2.5.1. Dette skal inngå som en del av kommunens internkontroll, og kravet om internkontroll følger av forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften) §§ 2, 4 og 5. Miljørisikovurderingen skal være en viktig del av grunnlaget for den overordnede avløpsplanen og beredskapsplanen. Vi understreker at listen i tillatelsen over tema som det som et minimum skal legges vekt på i en miljørisikovurdering, ikke er utfyllende. Det er opp til kommunen å identifisere alle aktuelle risikoområder for sitt virkeområde på avløpssektoren, der blant annet vilkår i gjeldende tillatelse, utslipp til ytre miljø, forurensningsfare, vannmiljøforskriften med mer legges til grunn

I henhold til punkt 2.7 i tillatelsen skal kommunen ha en overordnet plan for avløp, ofte omtalt som hovedplan for avløp, temaplan eller tilsvarende. Den overordnende avløpsplanen skal være kommunens styringsdokument og verktøy for håndtering av avløp, både på både kort og lang sikt. Planen skal forankres i kommunens behov for tiltak og investeringer. Planen skal se ulike mål og prioriteringer i sammenheng, og bidra til at vannmiljømålene i vannforskriften oppnås. Handlingsdelen i den overordnede avløpsplanen skal sammenstille tiltak og prioriteringer innenfor gjeldende økonomiplanperiode. Utfordringene knyttet til et mer ekstremt klima skal belyses, herunder hvilke tiltak som iverksettes for å sikre avløpssystemets fremtidige funksjoner.

Samordning

Påslipp via Våler kommunes avløpsnett er ikke tillatt uten at dette er avklart med Moss kommune og MOVAR IKS i forkant, jf. punkt 1.2 i tillatelsen.

Våler kommune sitt avløpsnett, overføringsledninger og pumpestasjoner må ses i sammenheng med Moss kommune sitt ledningsnett, MOVAR IKS og påslipp fra de andre kommunene. Innlekking av fremmedvann eller andre tekniske svakheter på avløpsanlegg i Våler kommune påvirker Moss kommune sitt avløpsnett, samt MOVAR IKS sitt avløpssystem og utslipp. Vi forutsetter derfor at miljørisikovurderingen og tiltaksprioriteringer i Våler kommune er samordnet med miljørisikovurderinger og prioriteringer i Moss kommune, MOVAR IKS og alle kommuner som sender avløpsvannet dit. Dette må dokumenteres med årlig oppdatering av samordnet miljørisikovurdering, jf. tillatelsens punkt 1.2.

Samarbeid om håndtering av avløpsvann mellom Våler kommune, MOVAR IKS og alle kommunene innenfor tettbebyggelsen forutsettes formalisert gjennom privatrettslige avtaler. Ansvaret for samordning påhviler hver av eierkommunene i det interkommunale samarbeidet.
Tillatelsen setter krav til at Våler kommune har påslippsavtale med Moss kommune.

Våler kommune har i sin tilbakemelding på utkastet til tillatelse etterspurt hvordan kravet om samordning av risikovurderinger med Moss kommune og MOVAR IKS skal gjennomføres i praksis. Kommunen spør om MOVAR IKS skal ha overordnet ansvar, eller om Våler kommune skal trekke inn Moss kommune og MOVAR IKS i kommunens risikoanalyse for avløp. Statsforvalteren påpeker at Våler kommune har et selvstendig ansvar for å følge opp krav til samordning. Vi viser for øvrig til tillatelsens punkt 1.2, der det står at partene i det interkommunale samarbeidet skal selv peke ut den ansvarlige for at internkontrollaktivitetene blir tilstrekkelig samordnet.

Konsekvenser for naturmiljøet

Naturmangfoldloven § 8 stiller krav om at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet, så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Vi har vurdert kommunens avløpsutslipp etter naturmangfoldloven, og har innenfor tidsperioden september-november 2025 foretatt søk i Miljødirektoratets database, https://kart.naturbase.no/.

Vannforekomstene i området er flomutsatt og renner gjennom leirrike områder. Løsmassekart fra NGU viser betydelige områder med marine avsetninger. Det er registrert aktsomhetsområder for kvikkeleire. Området er dominert av småkupert landskap og har betydelig jordbruksvirksomhet på de elvenære arealene langs vassdraget.

Området (0031 Mossevassdraget) er del av verneplan for vassdrag. En del av vernegrunnlaget er knyttet til det varierte landskapet med vann, elver og våtmarker hvor elveløpsformer, isavsmeltingsformer, flora, fuglefauna og vannfauna inngår som viktige deler av naturmangfoldet. Det er påvist krepsepestsmitte i Mossevassdraget.

I Hobølelva er det registrert flere naturtyper: kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti av svært viktig verdi (Naturbase BN 000 52357og BN00052216). Elva er en av de viktigste øyenstikkerlokalitetene i fylket, herunder Norges viktigste lokalitet for klubbeelveøyenstikker (NT). Det er registrert viktige øyenstikkerlokaliteter i områdene for mulige overløpsutslipp. Dette gjelder storflekket kongevårflue (NT), klubbelvelibelle (NT) og storflekket kongevårflue (NT). Larvene lever i rennende vann. Artene vil i hovedsak trues av endringer i pH og vannføring, samt fjerning av kant- eller vannvegetasjon.

Hobølelva renner via Bjørnerødvannet (Naturbase BN00052260), registrert som naturtype rik kulturlandskapssjø av svært viktig verdi. Vannet representerer en regionalt og nasjonalt viktig øyenstikkerlokalitet og er viktig for trekkende og overvintrende fugl. I naturtypekartlegging (NiN) er det registrert flere naturtyper tilknyttet Hobølelva, herunder lokaliteter med våtmark og flomskog innenfor området for avløpsnett og tilhørende pumpestasjoner.

Ved Hobølelvas utløp fra Bjørnerødvannet, er det registrert rik helofyttsump med svært stor verdi. Naturtypen er rødlistet som sårbar (VU). Fra Bjørnerødvannet renner Hobølelva ut i Vansjø via et grunnvannsområde med viktig verdi (BN00052282).

Vestre Vannsjø naturreservat (VV00000974) er et viktig våtmarksområde med tilknyttet vegetasjon og dyreliv. Faktaarket i Naturbase beskriver at vannet er synlig påvirket av fosfor- og partikkelforurensning. I tilhørende forskrift IV, punkt 3, står det at det ikke må iverksettes tiltak som kan endre naturgitte forhold, herunder ny utføring av kloakk.

Langs Lødengfjorden er det blant annet registrert våtmarksområder med kalkrik helofyttsamfunn (NINFP2110038273, NINFP2110038275, NINFP2110038237, NINFP2110038281, NINFP2110041720 og NINFP2110038237), og langs Sperrebotn er det blant annet registrert våtmark (NINFP2110014360) med rik vierstrandskog (VU) av moderat kvalitet og kalkrik helofyttsump (NINFP2110038228).

Oppsummert vurdering etter naturmangfoldloven

Kommunen har identifisert de viktigste utslippspunktene for avløpsvann, men det er ikke belyst tilstrekkelig hvilken effekt utslippene har på resipientene eller foretatt vurdering av hvordan

naturverdier og resipienter påvirkes av utslipp fra overløp. Det er satt vilkår i tillatelsen som sikrer at dette er del av miljørisikovurderingen til Våler kommune, jf. punkt 2.5.1.

Søknaden og Statsforvalterens behandling av den er basert på eksisterende kunnskap om det biologiske mangfoldet i og rundt tiltaksområdet. Vi vurderer at kunnskapsgrunnlaget om tiltakets virkninger på naturmangfoldet og den samlede belastningen på naturmangfoldet er tilstrekkelig, jf. §§ 8 og 10. Føre-var-prinsippet i § 9 kommer derfor ikke til anvendelse i denne saken. Forutsatt at vilkårene i tillatelsen overholdes, vurderer vi at det er liten risiko for at utslippene av avløpsvann vil ha vesentlig negativ påvirkning på naturmangfoldet i de berørte resipientene.

Tiltakshaver skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet og miljøforringelse som tiltaket volder, jf. naturmangfoldlovens § 11. For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater, jf. naturmangfoldlovens § 12 og tillatelsens punkt 3.1 og 3.1.1.

Statsforvalteren vurderer at prinsippene for offentlig beslutningstaking i naturmangfoldlovens §§ 8 til 12 er oppfylt.

Vurdering etter vannforskriften

I henhold til vannforskriftens § 4 skal tilstanden i overflatevann beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand. Dette innebærer at utslipp av avløpsvann ikke skal føre til en forringelse av resipienten eller bidra til å vanskeliggjøre oppnåelse av miljømålet.

Søknaden beskriver at det er overløpsmulighet med utslipp til følgende primærresipienter: Hobølelva (Vann-Nett ID: 003-39-R), Hobølelva bekkefelt (Vann-Nett ID:003-168-R), Nordbyelva - Mørkelva (Vann-Nett ID: 003-142-R), Haugerelva- Kirkeelva - Veidalselva (Vann-Nett ID: 003-129-R), Haugerelva-Kirkeelva-Veidalselva bekkefelt (Vann-Nett ID: 003-130-R) , Sperrebotnbekken (Vann-Nett ID: 003-177-R) , Auerødbekken (Vann-Nett ID: 003-171-R) og Lødengfjorden (I Vann-Nett Vansjø - Vandemfjorden ID: 003-291-1-L). Samtlige resipienter er innenfor vannområde Morsa og har utløp via Vansjø, Mosseelva og Mossesundet til Oslofjorden.

Utdrag fra Vann-Nett er hentet i september - oktober 2025. Primærresipientene har unntak fra miljømålet for økologisk tilstand, jf. vannforskriftens § 9. Dette medfører ikke lempeligere krav for omsøkt utslipp, men er knyttet til at muligheten til å oppnå miljømålet innen fristen hindres av naturlige forhold. Målet om god økologisk tilstand er satt til 2033, miljømål for kjemisk tilstand er 2027. Enkelte registreringer av påvirkninger i Vann-Nett er av eldre dato og kan være utdatert.

I forbindelse med gjennomgang av utslippspunkter, oppdaterte Statsforvalteren aktuelle vannforekomster i forhold til innrapporterte prøvetakingsdata i Vannmiljø. Dette medførte at to vannforekomster endret tilstandsklasse. Tilstanden i Hobølelva bekkefelt nedstrøms Hulsbekken (Vann-nett ID: 003-168-R) ble endret fra svært dårlig økologisk tilstand til moderat økologisk tilstand. Statsforvalteren understreker at vannforekomsten er i moderat tilstand, og at økt belastning ikke kan tillates. Kjemisk tilstand er dårlig, og nitrogen- og fosforforhold er fortsatt i dårlig tilstand. Videre ble tilstanden i Nordbyelva-Mørkelva (Vann-Nett ID: 003-142-R) endret fra moderat økologisk tilstand til god økologisk tilstand.

Oppsummering av berørte vannforekomster

Nedenfor følger en oppsummering av resipientene som i Vann-Nett er registrert å være påvirket i middels-stor grad av overløp, samt resipienter for pumpestasjoner med stor risiko i kommunens ROS-analyse.

Bekker til Sperrebotn (Vann-Nett ID: 003-177-R)
Denne vannforekomsten er registrert med stor påvirkning som følge av punktutslipp fra overløp i Vann-Nett. Det er registrert at dette skyldes problemer med pumpestasjonen ved Teksnes. Vannforekomsten har moderat økologisk tilstand og kjemisk tilstand er ikke klassifisert. Økologisk tilstand er basert på fysisk-kjemiske klassifiseringsdata med moderate nitrogenforhold og dårlige fosforforhold. I søknaden oppgis at PSP 10 har overløp til denne resipienten, med overløpsmulighet til Sperrebotnbekken like før utløp til Vansjø - Vandemfjorden (Vann-Nett ID: 003-291-1-L). Pumpestasjonen (PSP 10) med utslipp til Sperrebotnbekken er markert med høy risiko i kommunens ROS-analyse. Kommunen oppgir at pumpestasjonen ved Sperrebotn samler avløpsvann fra hele området og er den pumpestasjonen som har mest overløp. Videre beskrives at pumpestasjonen blir overbelastet ved høyere volum. Søknaden beskriver at overløp styres ved Sperrebotn pumpestasjon for å unngå overløp på Rødsund pumpestasjon, som har utløp til Lødengfjorden i Vansjø.

Vansjø - Vandemfjorden (Vann-Nett ID: 003-291-1-L)
Punktutslipp fra regnvannsoverløp er registrert å ha middels påvirkningsgrad. Vannforekomsten er registrert med moderat økologisk tilstand og kjemisk tilstand er ikke klassifisert. Vannforekomsten er registrert i moderat tilstand for planteplankton, vannplanter, fisk, turbiditet/siktedyp og fosforforhold. Oksygenforhold er registrert i dårlig tilstand og nitrogenforhold i god tilstand.

Haugerelva- Kirkeelva-Veidalselva (Vann-Nett ID. 003-129-R)
Vannforekomsten er i Vann-Nett registrert med middels påvirkning som følge av punktutslipp fra overløp. Vannforekomsten er registrert med moderat økologisk tilstand og er ikke klassifisert med kjemisk tilstand. Bunnfauna er registrert med moderat tilstand. Nitrogenforhold er registrert i moderat tilstand og fosforforhold i dårlig tilstand. Søknaden oppgir at følgende pumpestasjoner har overløpsmulighet til denne vannforekomsten; PSP 15, PSP 13, PSP 1103 og PSP 12. I kommunens ROS- analyse er PSP 12 definert med moderat risiko, de andre med liten risiko. ROS-analysen påpeker imidlertid at PSP 15 og 13 bør oppgraderes ved økt belastning og at det er planlagt utbedringer for PSP 12.

Haugerelva - Kirkeelva – Veidalselva bekkefelt (Vann-Nett ID: 003-130-R) registrert med middels påvirkning som følge av punktutslipp fra overløp. Vannforekomsten er registrert med moderat økologisk tilstand og kjemisk tilstand er ikke klassifisert. Den moderate økologiske tilstanden skyldes moderat tilstand for nitrogenforhold og dårlig for fosforforhold. Søknaden oppgir at Navestad pumpestasjon (PSP 16) har overløpsmulighet til denne vannforekomsten. ROS-analysen vedlagt søknaden har definert denne pumpestasjonen med moderat risiko og at det er behov for oppgradering ved økt belastning.

Hobølelva (Vann-Nett ID: 003-39-R)
Denne vannforekomsten er registrert med liten påvirkning fra regnvannsoverløp, men er fremhevet ettersom Krosseng pumpestasjon (PSP11) har overløpsmulighet til denne resipienten og i kommunens ROS-analyse er definert med høy risiko. Pumpestasjonen overbelastes ved høyere volum og må oppgraderes ved økt belastning. Dette strekket av Hobølelva er i Vann-Nett registrert med moderat økologisk tilstand og dårlig kjemisk tilstand. Fosfor- og nitrogenforhold er registrert

med dårlig tilstand. Påvekstalger er registrert med god tilstand (PIT), mens bunnfauna (ASPT) er registrert i moderat tilstand.

Utslippet fra Fuglevik avløpsrenseanlegg til Oslofjorden (Vann-Nett ID: 0101020200-1-C) er vurdert i egen tillatelse datert 08.11.2022 (2021.0188.T). Det er i denne tillatelsen satt rensekrav som er vurdert å sikre at Moss tettbebyggelse kan ha en ønsket befolkningsvekst uten at dette medfører vesentlig større utslipp.

Konklusjon vannmiljø
Flere av vannforekomstene har liten eller ingen restkapasitet og stor samlet belastning. I tillegg er tilstanden moderat eller dårligere for parametere som avløpsvann inneholder mye av, slik at det i henhold til vanndirektivet ikke kan tillates økning i disse parameterne.

Statsforvalteren stiller krav om at kommunen må få oversikt over påvirkningen på alle vannforekomstene for overløp, og risiko for konsekvenser for natur og miljø som følge av dette. Det er skal inngå som del av miljørisikovurderingen jf. tillatelsens punkt 2.5.1. Dette innebærer at kommunen skal ha kunnskap om og dokumentere om utslippene medfører forringelse eller at miljømål ikke nås, jf. vannforskriften §§ 4 og 18. Dette gjelder pågående og tidligere utslipp og bidrag til samlet tilstandsklasse.

Hver enkelt vannforekomst som mottar utslipp av avløpsvann, skal vurderes i forhold til om utslippet medfører forringelse eller om påvirkning vanskeliggjør mulighet til å oppnå miljømålet i vannforskriften om god kjemisk og økologisk tilstand. Statsforvalteren presiserer at for vannforekomster i dårlig eller moderat tilstand, kan det ikke tillates økte utslipp som fører til målbar økning for den aktuelle parameteren. For vannforekomster i god tilstand, må vannforekomsten ha restkapasitet for å kunne tillate økte utslipp. Kunnskap om tilstanden i resipientene og påvirkningen fra avløpssystemet er helt nødvendig for at kommunen skal kunne iverksette nødvendige avbøtende tiltak der det er behov for dette. Kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å hindre forringelse eller vanskeliggjøring av oppnåelse av miljømål.

Statsforvalteren registrerer at flere av pumpestasjonene hvor kommunen oppgir overløpsmulighet til Hobølelva i Vann-Nett er registrert som Hobølelva bekkefelt (Vann-Nett ID: 003-168-R 68). Dette er en annen vannforekomst, vi presiserer i den anledning at resipientens restkapasitet må vurderes til rett vannforekomst.

Omsøkt økt belastning på avløpsnettet og hyppigere perioder med mye nedbør og flomhendelser vil kunne medføre økte overløp ved pumpestasjonene. Ut fra ovennevnte er det derfor svært viktig at Våler kommune har oversikt over hvorvidt dagens eller fremtidig påvirkning fra overløp forringer eller bidrar til å vanskeliggjøre måloppnåelsen i henhold til vannforskriften for alle resipientene som mottar avløpsvann, og utarbeider nødvendige avbøtende tiltak eller plan for sanering for de aktuelle pumpestasjonene.

Kommunen har plikt til å ha oversikt over sine utslipp og hvilke påvirkninger dette kan ha på vannforekomster, naturtyper og sårbare arter, jf. tillatelsens punkt 2.8. Krav og målsetting i vannforskriften er et viktig hjelpemiddel i vurdering av forurensningsfare og behov for tiltak.

Statsforvalteren mener at en ny utslippstillatelse til kommunen vil gi strengere krav til avløpsnettets funksjon og utslipp, og bidra til bedre kartlegging av utslipp til resipientene. Tillatelsen sikrer bedre

oversikt over tilstand og påvirkninger på vann i og rundt kommunen, og gir kommunen mulighet til å jobbe målrettet med målene i vannforskriften. På sikt vil dette bidra til å redusere utslippene.

Med de fastsatte vilkår i tillatelsen er utslipp av avløpsvann fra Våler kommune vurdert å ikke medføre en forringelse av tilstanden i vannforekomstene, eller vanskeliggjøre oppnåelse av miljømål som er satt for primærresipientene eller vannforekomster nedstrøms.

Våler kommunes kommentarer til utkast til tillatelse tilknyttet vurdering av natur- og vannmiljø
Våler kommune har kommentarer/spørsmål til vurdering av natur- og vannmiljø i sin tilbakemelding på utkast til tillatelse. Under følger kommunens kommentarer og våre svar på disse.

ROS-analyse
I utkast til tillatelse skriver Statsforvalteren at «ikke alle resipienter for overløp fremkommer i ROS-analysen og for flere av resipientene mangler vurdering av konsekvensene av utslipp i forhold til vannforskriftens krav». Våler kommune stiller spørsmål hvilke resipienter dette gjelder, og påpeker at alle kjente resipienter er tatt med i ROS- analysen. Kommunen spør om Statsforvalteren mener tilstøtende resipienter som kommunen ikke har direkte overløp til.

Våler kommune oppgir i søknaden at kommunen har lite overløp og har vedlagt en grundig ROS-analyse. Statsforvalteren har kommentert at ikke alle vannforekomster fremkommer tydelig i ROS-analysen og derfor heller ikke fremkommer om Våler kommune har gjort en vurdering av påvirkningen av utslipp i forhold til vannforskriftens miljømål. Elvestrekk er ofte delt opp i flere vannforekomster i databasen Vann-Nett. Disse kan ofte være registrert med ulik økologisk og kjemisk tilstand og dermed ulik restkapasitet for økt belastning. For å vurdere om utslipp fører til forringelse av vannforekomster eller vanskeliggjør oppnåelse av miljømål i henhold til vannforskriftens § 4, er det derfor viktig å ta utgangspunkt i rett vannforekomst i Vann-Nett og at dette fremkommer i ROS-analysen. Eksempelvis er Hobølelva delt inn i flere ulike vannforekomster, der ROS-analysen oppgir overløpsmulighet for flere pumpestasjoner. Koordinater fremlagt i søknaden tilsier eksempelvis at resipient for PSP 25, 14 og 28 er *Hobølelva bekkefelt nedstrøms Hulsbekken (003-168)*, mens PSP 24 ledes til *Hobølelva fra og med Tomter* (003-39-R).

Utslippenes påvirkning på resipienter og naturverdier
I sine kommentarer til utkast til tillatelse har Våler kommune også kommentert følgende setning «*Kommunen har identifisert de viktigste utslippspunktene for avløpsvann, men det er ikke belyst tilstrekkelig hvilken effekt utslippene har på resipientene eller foretatt vurdering av hvordan naturverdier og resipienter påvirkes av utslipp fra overløp*.» Kommunen stiller spørsmål ved hvordan kommunen skal vurdere effekten av overløpene på resipientene. Kommunen stiller videre spørsmål om dette skal inn i miljørisikovurderingen og om hvilke måleenheter som skal brukes for å vurdere dette. Kommunen påpeker utfordring med å få til lik vurdering fra kommune til kommune, og etterspør føringer for vurdering av effekt på resipienter.

Statsforvalteren påpeker at påvirkning av vannforekomster som følge av overløp, skal være del av miljørisikovurderingen, hva som minimum skal vektlegges er beskrevet under tillatelsens punkt 2.6.1. Ettersom det her skal vektlegges om utslippet medfører forringelse eller vanskeliggjør oppnåelse av miljømålet, må Våler kommune gjøre en konkret vurdering ut fra den aktuelle resipientens restkapasitet, mengde overløp og påvirkning innenfor relevante parametere. Hvilken måleenhet som skal benyttes og klassegrenser fremkommer i *Veileder for klassifisering av*

miljøtilstand i kyst- og ferskvann. (02:2018)[1]*.* Vi viser for øvrig til kommentarer under kommentarene til årlig rapportering av resultater fra resipientundersøkelser.

Utslipp fra avløpsnettet

Utslippene fra avløpsnett i Norge er til dels store og dårlig dokumentert. Dårlig avløpsnett og innlekking av fremmedvann anses i dag å utgjøre det største driftsproblemet ved norske avløpsanlegg. I gjennomsnitt utgjør fremmedvann ca. 40 % av tilførte avløpsmengder til norske avløpsrenseanlegg. Dette medfører både dårligere funksjon ved avløpsrenseanleggene og økte utslipp. En betydelig del av fremmedvannet er drikkevann som er lekket ut fra drikkevannsnettet. Tapet fra norske drikkevannsledninger er rundt 40 %, og er betydelig større enn i andre nordiske land. Dårlig avløpsnett fører også til at urenset avløpsvann lekker ut og forurenser miljøet.

Nye tillatelser til avløpssektoren legger i større grad enn tidligere vekt på, og setter krav til, avløpsnettets funksjon, vedlikehold og fornyelse. Våler kommune må etablere overvannsløsninger som er planlagt og dimensjonert for forventet framtidig økt nedbørintensitet, slik at ikke spillvannsnettet overbelastes av fremmedvann. Tillatelsen omfatter krav til avløpsnett, pumpestasjoner og overløp. Dette blir referert til som det totale avløpssystemet. Det totale avløpssystemet i tillatelsen omfatter ikke annet enn det kommunen selv drifter.

Tilknytning til kommunalt nett

I de nye tillatelsene er det også et økt fokus på tilknytning til kommunalt nett. I tillatelsens punkt 3.1.1 stilles det krav om at kommunen skal utarbeide en tiltaksplan for trinnvis økt tilknytning for eksisterende områder innenfor tettbebyggelsene der tilknytningsgraden per i dag er lavere enn 98 %. Kravet om 98 % tilknytningsgrad er basert på regjeringens nasjonale mål for vann og helse. Planen for trinnvis tilknytning skal inngå i kommunens overordnede avløpsplan.

Fornyelse av avløpsnett og reduksjon av fremmedvann

Stor fremmedvannsandel bidrar til å øke utslipp til vann både gjennom å øke faren for overløp på ledningsnettet til Våler kommune, og gjennom å påvirke utslipp og funksjon på avløpssystemet til Moss kommune og ved avløpsrenseanleggene. Reduksjon av fremmedvann er derfor av forurensningsmessig betydning for lokale resipienter, samt for etterfølgende ledningsnett og renseanlegg som mottar avløpsvann fra Våler kommune.

Søknaden fremlegger at mengdemålere viser store variasjoner i den totale mengden som transporteres videre til MOVAR IKS som følge av fremmedvannspåvirkning. Søknaden beskriver at mye av utlekk fra rør og kummer i Våler kommune går til grunnen og absorberes av jordsmonn. Det er derfor vanskelig å tallfeste hvor mye av dette som når vannforekomster lokalt. I søknaden påpekes at det er svært lite ledningsnett som er fornyet de siste årene. Ledningsnettet består i hovedsak av plastmaterialer og SP, samt noe betong. Kommunen har estimert totalt tap fra ledningsnettet som følge av utlekking og overløp til totalt 1,3 %. Dette tilsvarer en virkningsgrad på 98,7%

Statsforvalteren setter krav til at det må sikres en forsvarlig fornying av avløpsnettet til Våler kommune. Avløpsnettet må driftes, vedlikeholdes og fornyes på en planmessig måte, slik at forventet funksjon og god teknisk tilstand opprettholdes på lang sikt. Statsforvalteren vurderer at dette gjøres best ved å basere tiltakene på forpliktende handlingsplaner nedfelt i kommunale saneringsplaner. På den måten vil tiltakene bli dimensjonert ut fra reelle behov og utfordringer, og i

[1] Klassifisering av miljøtilstand i kyst- og ferskvann - Vannportalen

samsvar med forventet levetid på eksisterende avløpsinfrastruktur. Våler kommune skal ha en tiltaksplan for fornyelse av avløpsnettet, jf. tillatelsens punkt 4.3. Tiltak i kommunen skal være basert på miljørisikovurderingen Våler kommune utarbeider for det totale avløpssystemet og i henhold til tillatelsens kapittel 3.

Tillatelsen setter krav til tiltaksplan innen 01.11.2026 for å redusere andelen fremmedvann som tilføres avløpsnettet jf. punkt 3.1.3 i tillatelsen. Planen skal blant annet beskrive konkrete tiltak for trinnvis separering av avløpsnettet for overvann og sanitært avløpsvann. Våler kommune fremla i søknaden at 99,5 % av avløpsnettet er separert for spillvann og overflatevann. I kommentarer til utkastet til tillatelse har kommunen informert om at alt ledningsnett er separert. Vi har derfor fjernet fristen gitt i utkastet for når avløpsnettet skal være 100 % separatsystem. Det er satt krav til at avløpsnettet skal være et 100 % separatsystem fra dags dato, jf. tillatelsens punkt 3.1.3.

Oversikt over alle overløp på avløpsnettet
Av forurensningsforskriften § 14-5 siste ledd kreves det at den ansvarlige for avløpsanlegget skal ha oversikt over alle overløp på avløpsnettet. Oversikten skal også inkludere eventuelle lekkasjer av betydning. Statsforvalteren understreker viktigheten i at kommunen har oversikt over mengden avløpsvann som slippes ut via overløp på avløpsnettet. Grunnen til dette er at overløpsutslipp kan utgjøre en risiko for forurensning. Vi stiller derfor vilkår om at driftstid for alle overløp skal registreres. I søknaden fremgår det at Våler kommune per i dag kun har installert timetellere på pumpestasjonene. Overløp av vesentlig størrelse og betydning skal måles innen 01.01.2028. Dersom kommunen gjennom sin miljørisikovurdering kan dokumentere at et overløp utgjør liten miljømessig risiko for resipienten, kan utslipp fra dette overløpet beregnes istedenfor å måles. Beregningene skal ha lav usikkerhet. Måling av alle vesentlige driftsoverløp er en forutsetning for å ha et godt kunnskapsgrunnlag for å jobbe med reduksjon av fremmedvann og overløpsutslipp, samt krav til avløpssystemets funksjon.

Våler kommune har i sin tilbakemelding på utkastet til tillatelse, kommentert vilkår om at overløp av vesentlig størrelse skal måles fra 01.01.2028. Våler kommune etterspør avklaring på hva som skal måles og om det er tilstrekkelig å måle tid, slik kommunen gjør på alle overløp i dag. Videre presiserer kommunen at dere kun har overløp på pumpestasjoner og at lokasjonene for overløp er kjente. Statsforvalteren understreker at overløp av vesentlig størrelse skal måles i m^3 (mengdemåling). Beregning av mengde overløp ut fra tid, slik Våler kommune gjør nå, er kun tilstrekkelig ved mindre overløp og der kommunen i sin miljørisikovurdering har vurdert at overløpet er av mindre miljømessig betydning.

Vi har stilt vilkår i tillatelsens punkt 3.1.4 om at kommunen skal ha et mål om at den samlede mengden utslipp via driftsoverløp fra avløpsnettet skal reduseres sammenlignet med dagens nivå. Hvordan dette målet skal oppnås skal beskrives i en forpliktende plan, og fremskritt skal dokumenteres i virksomhetens internkontroll. Kommunen skal videre som del av den overordnede avløpsplanen inkludere en tiltaksplan for å redusere driftsoverløp og vurdere behovet for å etablere fordrøyningsbasseng eller andre avbøtende tiltak. Kommunen må i denne sammenheng ha særskilt fokus på overløpspunkter med utslipp til vannforekomster uten restkapasitet for parametere som påvirkes av avløpsvann og vannforskriftens krav § 4, jf punkt 2.5.1, 3.1.4 og 8.3. Samlet mengde utslipp via driftsoverløp fra avløpsnettet over året skal reduseres sammenlignet med dagens nivå og ikke overstige 2 %.

Driftsoverløp som av spesielle grunner ikke kan fases ut, skal være partikkelseparerende, jf. tillatelsens punkt 3.1.4.

Virkningsgrad
Våler kommune oppgir virkningsgrad på 98,7%. Størstedelen av totalt tap fra avløpsnettet skyldes utlekk fra ledningsnettet. Overløpsmengden er beregnet å være under 0,1% per år.

Tillatelsen setter krav til at tap av avløpsvann fra avløpsnettet som følge av overløp og lekkasjer skal maksimalt være 3 % over året, jf. punkt 3.1.5 i tillatelsen. Beregning av virkningsgraden på avløpsnettet skal gjøres ved å legge til grunn målte verdier for overløp eller beregnede verdier for mindre omfattende overløpsutslipp. I tillegg skal andre ulike kilder til tap beregnes eller vurderes.

Hensikten med å stille krav til virkningsgrad på avløpsnettet er å sikre at avløpsnettet er funksjonelt til enhver tid, med minst mulig lekkasjer og overløp. Beregning av virkningsgrad er nødvendig for at kommunen skal kunne vurdere hvor stor andel av det kommunale avløpsvannet fra tettbebyggelsen som faktisk når frem til avløpsrenseanlegget.

Overvåking etter forurensningsforskriften og vannforskriften

Statsforvalteren har satt vilkår om resipientovervåkning i tillatelsens kapittel 8.
Overvåking etter forurensingsforskriften skal være nærmere utslippspunktene og dokumentere effekten av utslipp av avløpsvann, mens overvåking etter vannforskriften skal dokumentere tilstanden i resipienten etter samlet belastning.

Kommunen skal sørge for overvåking av mulige miljøeffekter av utslipp fra overløpspunkter på avløpsnettet av vesentlig størrelse eller betydning, til berørte vannforekomster jf. tillatelsen punkt 8.2, 8.3 og 2.8.

I henhold til vannforskriften, skal utslippet ikke bidra til forringelse av resipienten eller vanskeliggjøre oppnåelse av miljømålet. Dette forutsetter at kommunen vurderer alle utslippspunkter kontinuerlig og iverksetter tiltak dersom det er nødvendig, herunder sanering av overløpsmulighet.

Statsforvalteren forutsetter at Våler kommune setter av tilstrekkelig med ressurser for å følge opp arbeidet med fornyelse og utbedringer av avløpsnettet. Dersom andre aktører utfører overvåkning i noen av resipientene (eksempelvis vannområde), kan overvåkningen med fordel samordnes. Statsforvalteren understreker imidlertid at Våler kommune har et selvstendig ansvar for å følge opp alle resipientene som mottar avløpsvann. Våler kommune skal utarbeide et program for overvåkning i tråd med tillatelsen.

Våler kommunes kommentarer til overvåking etter vannforskriften
Våler kommune har flere kommentarer til overvåking etter vannforskriften og rapportering av resultater fra overvåkingen i sin tilbakemelding på utkastet til tillatelse. Disse svares ut nedenfor.

Våler kommunes kommentar til overvåking etter vannforskriften
I utkast til tillatelse er det stilt krav til overvåking etter vannforskriften. Det står blant annet at: «Dette innebærer at kommunen skal ha kunnskap om og dokumentere om utslippene medfører forringelse eller at miljømål ikke nås, jf. vannforskriften §§ 4 og 18. Dette gjelder pågående og tidligere utslipp og bidrag til samlet tilstandsklasse.» Våler kommune påpeker at dette er vanskelig å dokumentere og etterspør bedre veiledning av hva som skal vektes.

Kommunen viser til utkast til vedtak side 17, samt punkt 8.2., 8.3 og 8.5 i utkast til vilkårsdel. Kommunen spør om det kreves egne begroingsalger og bunndyrprøver og påpeker at dette vil være i overkant strengt. Videre informerer Våler kommune om at MORSA allerede tar prøver, og at kommunen mener det er tilstrekkelig å ta årlige prøver av kjemiske og bakteriologiske parametere, som vil underbygge vannområdet sine resultater i resipienten.

Statsforvalterens svar
Det er positivt dersom overvåkning etter vannforskriften samordnes med vannområdet, men kommunen må ut fra en miljørisikovurdering selv vurdere om det er behov for ytterligere prøvepunkter for å dokumentere kravene i tillatelsens punkt 8.2 og 8.3. Kommunen har et selvstendig ansvar for sikre at vannforekomster som berøres av avløpsvann er inkludert i overvåkningsprogrammet og for å vurdere hvorvidt utslipp bidrar til forringelse av vannforekomstene som mottar utslippet og utslippets betydning for å nå miljømålet

Når det gjelder hva som skal vektes, viser vi for øvrig til tillatelsens punkt 8.3 om at kommunen skal benytte nødvendig fagekspertise om å utarbeide et overvåkningsprogram for vannforekomstene som berøres av avløpsvann. Overvåkingsprogrammet skal beskrive og begrunne hvilke biologiske og kjemiske kvalitetselementer/parametere som skal overvåkes, kvantifiseringsgrenser og intervall for prøvetaking. Plasseringen av prøvetakingspunkter og prøvetakingsfrekvens, samt hvordan og i hvilke matrikser (vann, biota, sediment) undersøkelsen vil bli gjennomført, skal også framgå og begrunnes i programmet. Det skal tas prøver både oppstrøms og nedstrøms utslippspunkt for å dokumentere utslippets effekt på vannforekomsten.

Når det gjelder frekvens, skal dette fastsettes slik at det fremkommer tilstrekkelige data til en pålitelig vurdering av tilstanden til det relevante kvalitetselementet. Det er retningslinjer for intervaller i vannforskriften, tabell under punkt 1.3.4, vedlegg V.

Våler kommunes kommentarer til årlig rapportering av resultater fra resipientundersøkelser
I utkast til tillatelse står det i vedtaksbrevet at «i årlig rapportering til Statsforvalteren skal det dokumenteres at det er gjort resipientvurderinger og at overløp ikke bidrar til forringelse av miljøtilstanden i resipientene eller vanskeliggjør oppnåelse av miljømål». Våler kommune spør hvordan de kan bevise eller redegjøre for en eventuell forringelse av miljøtilstanden. Kommunen stiller spørsmål om rapporten skal sammenlignes med forhold i resipienten, hva kommunen har sluppet i overløp.

Statsforvalterens svar
Statsforvalteren har endret ordlyden i vedtaksbrevet noe. Tillatelsens punkt 8.3 stiller krav til overvåkning etter vannforskriften og punkt 8.4 stiller krav til rapportering av resultater fra resipientundersøkelser.

For å redegjøre utslippets påvirkning på resipienten skal årlig rapport inneholde prøveresultater, hvilken tilstandsklasse de ulike parameterne inngår i, samt utvikling av tilstand over tid. Ved å ta prøver oppstrøms og nedstrøms overløpet vil kommunen kunne vurdere om utslippet påvirker tilstanden, og om det kan føre til forringelse av tilstanden. Med forringelse av økologisk og kjemisk tilstand menes at et kvalitetselementene i vannforekomstene forringes fra en tilstandsklasse til en lavere tilstandsklasse. Klassifisering av tilstand følger *Veileder for klassifisering av miljøtilstand i kyst- og ferskvann (02:2018)*. Informasjon om vannforekomstenes tilstand og grenseverdier mellom tilstandsklasser finnes i Vann-Nett. For kvalitetselementer i laveste tilstandsklasse vil enhver målbar økning for den parameteren være å anse som forringelse.

Utslipp til luft

Lukt

Virksomheten skal ikke medføre luktulemper av betydning for naboer. Hvis kommunen har punktkilder av lukt i nærheten av boliger mv., så skal det gjøres luktberegninger iht. Norsk Standard NS-EN 13725. Vi viser til veileder *Regulering av luktutslipp i tillatelser etter forurensningsloven* (TA309-2013). Vi har satt luktimmisjonskrav til lukt fra punktkilder i tillatelsen punkt 4.2. Vi har også satt krav til at Våler kommune skal ha et system for registrering og oppfølging av eventuelle klager og avvik på lukt, jf. tillatelsens punkt 4.1 og 4.2.

Støy

Statsforvalteren har i tillatelsens punkt 5 satt vilkår til støy i tråd med dagens praksis for avløpstillatelser, basert på *Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442/2021).*

Rapportering

Kommunen plikter å ha kontroll på sine utslipp, og skal rapportere årlig til Statsforvalteren som forurensningsmyndighet. Kravet om rapportering følger av tillatelsens punkt 8.4, 11.1, 11.2 og 11.3.

Statsforvalteren vil følge opp overholdelse av krav fastsatt i tillatelsen, samt øvrig forurensningsregelverk, gjennom tilbakemelding på egenkontrollrapport, årsrapport og tilsyn.

Samfunnsmessige hensyn

Avløpsanlegg er kritisk infrastruktur, og leverer tjenester for å rense avløpsvann fra Norges befolkning. Denne infrastrukturen er avgjørende for å rense avløpsvannet og dermed unngå å forringe vannkvaliteten i vannforekomstene ytterligere. Statsforvalteren vurderer at håndtering av avløpsvann i et kontrollert avløpssystem regulert til formålet er i tråd med regelverket, og at dette hensynet må tillegges stor vekt i vurderingen om tillatelse skal gis.

Ivaretakelse av vassdraget er av stor samfunnsmessig betydning. Mange ulike brukerinteresser er tilknyttet vassdraget og landskapene rundt, herunder i form av landbruksaktivitet, rekreasjons – og kulturverdier. Områdene er benyttet til blant annet fiske, båtaktiviteter, bading og friluftsliv. Enkelte av de berørte bekkene går gjennom Våler sentrum. Vassdraget har kulturhistorisk verdi, med tidligere drift av møller, sagbruk og annen industrivirksomhet. Vansjø er drikkevannskilde i Mosseregionen.

Statsforvalteren forutsetter at kommunen gjør avklaringer med rett myndighet for å sikre tilstrekkelige tiltak for å hindre kvikkleireras.

Konklusjon

Vi har vurdert søknaden og kommet frem til at samfunnsnytten virksomheten utgjør overstiger de forurensningsmessige ulempene knyttet til virksomheten. Det forutsettes at virksomheten drives i samsvar med vilkårene som følger av tillatelsen og forurensningsregelverket for øvrig.

Vi har vurdert at Våler kommunes drift på avløpssektoren, med de vilkårene som er gitt i tillatelsen, ikke vil komme i konflikt med naturmangfoldet, medføre forringelse av tilstanden i vannforekomstene, eller vanskeliggjøre oppnåelse av miljømål etter vannforskriften.

Statsforvalteren gir Våler kommune tillatelse til utslipp av kommunalt avløpsvann for kommunens avløpsnett med tilhørende pumpestasjoner og overløp på særskilte vilkår.

Frister

Tabellen nedenfor gir oversikt over frister for gjennomføring av tiltak som tillatelsen krever. Tabellen viser til vilkårspunkter i tillatelsen

Vilkårspunkt i tillatelsen	**Tiltakstyper**	**Frister**
2.5 Internkontroll	Gjennomgang og oppdatering av internkontrollen	Årlig gjennomgang og oppdatering ved endringer
2.5.1 Miljørisikovurdering	Gjennomgang og oppdatering av miljørisikovurdering	Årlig
2.7 Overordnet avløpsplan med handlingsdel	Gjennomgang og oppdatering av overordnet avløpsplan (hovedplan)	Årlig
3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 og 2.5.1 Tiltaksplaner	Gjennomgang og oppdatering av tiltaksplaner	Årlig
3.1.4, 2.5.1 og 8 Krav til utslipp via overløp	Dokumentere årlige utslippsmengder i overløp	1. mars hvert år
Miljørisikovurdering av overløp	Vurdering av alle vannforekomster som mottar utslippet og vurdering av vannforskriftens § 4	Fra dags dato, årlig evaluering
	Overløp av vesentlig størrelse skal måles	Fra og med 01.01.2028
	Kommunen skal ha et mål om at den samlede mengden utslipp via driftsoverløp fra avløpsnettet skal reduseres sammenlignet med dagens nivå. Samlet mengde driftsoverløp over året skal ikke være over 2 %.	Fra dags dato
3.1.3 Krav til kontroll med overvann og fremmedvann tilført avløpsnettet	Tidfestet tiltaksplan for å redusere andel fremmedvann	01.11.2026
3.1.5 Krav til virkningsgrad for avløpsnettet	Gjennomføre planlagte tiltak for å redusere utlekking	Kontinuerlig 1.mars hvert år

	Dokumentere avløpsnettets virkningsgrad Utslipp på grunn av feil på avløpsnettet, stans i pumpestasjoner og liknende skal ikke redusere virkningsgraden i avløpsnettet med mer enn 3 %	Fra dags dato
3.2.3 og 2.5.1 Påslipp	Krav til påslipp og vurdering av påslipp i miljørisikovurderingen	Løpende oppfølging
7 Etablering av beredskap	Krav til oppdatert beredskapsplan	Løpende oppfølging
8.2 Overvåking etter forurensningsforskriften	Krav til overvåkning og dokumentasjon av effekten av utslipp fra avløpsvann	1.mars hvert tredje år
8.3 Overvåking etter vannforskriften	Krav til årlig program for overvåkning	1.mars hvert år
8.5 Registrering i Vannmiljø	Legge inn overvåkningsdata i databasen Vann-miljø	Innen 1.mars hvert år
11.1, 11.2 , 11.3 og 8.4 Rapportering	Årlig egenkontrollrapportering, årsrapport for avløpsdata og skriftlig vurdering av driftsforhold Rapportering og vurdering av overvåkningsresultater fra overvåking etter forurensingsforskriften og vannforskriften.	Innen 1.mars hvert år

Vedtak om tillatelse

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus gir Våler kommune tillatelse til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Våler kommunes del av Moss tettbebyggelse. Tillatelsen gjelder Våler kommunes avløpsnett med tilhørende pumpestasjoner og overløp for avløpsvann, som føres til Moss kommune sitt avløpsnett.

Tillatelsen med vilkår følger vedlagt dette brevet. Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 11 og forurensningsforskriften kapittel 14 *Krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelse § 14-4*. Det er satt vilkår til tillatelsen med hjemmel i § 16, § 22 og § 40.

Tillatelsen gjelder fra dags dato og erstatter tidligere tillatelse gitt 09.11.2007 (tillatelsesnummer 2007.0077.T) i sin helhet.

Det kan foretas endringer i denne tillatelsen i medhold av forurensningsloven § 18. Endringene skal være basert på skriftlig saksbehandling og forsvarlig utredning av saken. En eventuell endringssøknad må derfor foreligge i god tid før endring ønskes gjennomført. At forurensningen er tillatt, utelukker ikke erstatningsansvar for skade og ulempe eller tap forårsaket av forurensningen, jf. forurensningsloven § 56. Brudd på tillatelsen er straffbart etter forurensningsloven §§ 78 og 79.

Vedtak om gebyr

Vi viser til varsel om gebyr datert 14.10.2024. Vi varslet sats 3 som i 2024 utgjorde kr 221 600,- for behandling av søknaden. Ut fra samlet arbeidsmengde, er gebyrsats endret til sats 4. Da mesteparten av saksbehandlingen har foregått i 2025, vil gebyrsats for 2025 komme til anvendelse. Sats 4 for 2025 utgjør kr 137 000,-.

Statsforvalteren vedtar at forurensningsforskriftens § 39-4 sats 4 kommer til anvendelse i denne saken. Våler kommune skal betale kr 137 000,- for Statsforvalterens arbeid med tillatelsen. Hjemmel for vedtaket er forurensningsforskriften § 39-3, jf. § 39-4.

Ressursbruk knyttet til saksbehandlingen er lagt til grunn ved fastsettelse av gebyrsats. Herunder hører gjennomgang av søknaden, møter og korrespondanse med søker, høring av saken samt endelig ferdigstillelse av tillatelsen. Innsats fra andre fagpersoner hos Statsforvalteren inngår også. Miljødirektoratet vil ettersende faktura.

Klageadgang

Vedtaket, herunder plasseringen i gebyrklasse, kan påklages til Miljødirektoratet av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra underretning om vedtak er kommet fram, eller fra vedkommende fikk eller burde skaffet seg kjennskap til vedtaket.

En eventuell klage skal angi hva det klages over og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes. Klagen skal sendes til Statsforvalteren.

En eventuell klage fører ikke automatisk til at gjennomføringen av vedtaket utsettes. Statsforvalteren eller Miljødirektoratet kan etter anmodning eller av eget tiltak beslutte at vedtaket ikke skal gjennomføres før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Avgjørelsen av spørsmålet om gjennomføring kan ikke påklages. Ved klage på valg av gebyrsats skal tilsendt faktura betales til fristen. Miljødirektoratet vil refundere eventuelt overskytende beløp dersom klagen imøtekommes.

Med hilsen

Hilde Sundt Skålevåg
seksjonssjef
Klima- og miljøvernavdelingen

Anniken Kvam
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:
1 Tillatelse med vilkår - Kommunalt avløpsvann fra Våler kommune

Kopi til:

MOSS KOMMUNE	Postboks 175	1501	MOSS
MOVAR IKS	Tykkemyr 2	1597	MOSS
DIREKTORATET FOR SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAP (DSB)	Postboks 2014	3103	TØNSBERG
DNT VANSJØ	Kongens gate 5	1530	MOSS
FISKERIDIREKTORATET	Postboks 185 Sentrum	5804	BERGEN
KYSTVERKET	Postboks 1502	6025	ÅLESUND
NATURVERNFORBUNDET I ØSTFOLD	Kirkegaten 31B	1632	GAMLE FREDRIKSTAD
NJFF-ØSTFOLD	Postboks 31	1891	RAKKESTAD
SVINNDAL JEGER OG FISKEFORENING	c/o Ulf Erik Flathen Lunderveien 431	1593	SVINNDAL
MOSS OG VÅLER JAKT OG FISKELAG	Bjørnerødveien 544	1591	SPERREBOTN
OSLOFJORDENS FRILUFTSRÅD	Vaterlandsveien 23	3470	SLEMMESTAD
ØSTFOLD FYLKESKOMMUNE FYLKESADMINISTRASJON	Postboks 220	1702	SARPSBORG
Vannområde Morsa	Herredshuset	1592	VÅLER I ØSTFOLD
Våler og Svinndal Bondelag			
Våler og Svinndal Skogeierlag		1593	SVINNDAL
NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)	Postboks 5091 Majorstua	0301	OSLO
VÅLER KOMMUNE TEKNISKE TJENESTER	Herredshuset Kjosveien 1	1592	VÅLER I ØSTFOLD

Statsforvalteren
i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Tillatelse etter forurensningsloven for Våler kommune til utslipp av kommunalt avløpsvann fra del av Moss tettbebyggelse

Tillatelsen er gitt i medhold av forurensningsloven § 11 jf. forurensningsforskriften § 14-4. Vilkårene er satt i medhold av forurensningsloven § 16, § 22 og § 40.

Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger fremkommet i søknad av 30.09.2024, ettersendt informasjon mottatt 29.08.2025 og 04.11.2025, kunnskap hentet fra uttrekk av Vann-Nett og Naturbase i september-november 2025 samt andre opplysninger fremkommet under behandlingen av søknaden.

Dette tillatelsesdokumentet erstatter tidligere tillatelsesdokumenter.

Informasjon fra enhetsregisteret:

Navn på ansvarlig enhet: Våler kommune
Organisasjonsnummer: 959 272 581
Postadresse: Kjosveien 1, 1592 Våler i Østfold

Informasjon om virksomheten fra Statsforvalterens database:

Tettbebyggelse: Del av Moss tettbebyggelse (01-014 Moss)	
Anleggsnavn: Våler avløpsnett i Moss tettbebyggelse	
Anleggsnr. og anleggsaktivitet: 3114.0010.01 – Offentlig Avløpsnett	
Kommune: Våler	**Fylke:** Østfold
Lokalisering (UTM): sone 32 øst: 605000 nord: 6595500	
Lokalisering, adresse og gbnr: Våler kommune plan og miljø, Kjosveien 1, 1592 Våler i Østfold	
Næringskode og bransje: 37.000 Oppsamling og behandling av avløpsvann	
Hovedkategori IED*: -	
IED-kode: ikke omfattet	

* IED (industriutslippsdirektivet) er gjennomført i norsk rett ved forurensningsforskriften av 1. juni 2004 nr. 931, kap. 36.

Tillatelsesnummer: 2026.0539.T		**Arkivreferanse:** 2024/4507
Tillatelse første gang gitt: 22.06.2026	**Tillatelse sist revidert i medhold av fl § 18 tredje ledd:**	**Tillatelse sist endret:**

Hilde Sundt Skålevåg Seksjonssjef	Anniken Kvam Rådgiver

Tillatelsen er godkjent elektronisk og har derfor ingen underskrift

Endringslogg

Endrings-nummer	**Endringer av**	**saksbeh. og saksnr.**	**Beskrivelse av endring**
00		Anniken Kvam, 2024/4507	Tillatelsen ble gitt 22.06.2026. Tillatelsen erstatter tidligere tillatelse gitt 09.11.2007 (tillatelsesnummer 2007.0077.T) i sin helhet fra og med dags dato.

Innhold

1 Tillatelsens rammer 5
1.1 Tillatelsen omfatter 5
1.2 Samordning 7
2 Generelle vilkår 7
2.1 Utslippsbegrensninger 7
2.2 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig 7
2.3 Plikt til forebyggende vedlikehold 8
2.4 Tiltaksplikt ved økt forurensningsfare 8
2.5 Plikt til internkontroll 8
2.5.1 Krav om miljørisikovurdering 8
2.7 Krav til kommunens planlegging av samlet avløpsvirksomhet 9
2.8 Plikt til å ha oversikt over og kunnskap om tilstand og påvirkning 10
3 Utslipp til vann 10
3.1 Krav til avløpsnettet 10
3.1.1 Krav til oppsamling av kommunalt avløpsvann 11
3.1.2 Krav om tiltaksplan for fornyelse av avløpsnett 11
3.1.3 Krav til kontroll med overvann og annet fremmedvann tilført avløpsnettet 11
3.1.4 Krav til utslipp via overløp 11
3.1.5 Krav til virkningsgrad for avløpsnettet 12
3.2 Krav til rensing av avløpsvann 13
3.2.1 Generelt 13
3.2.2 Påslippspunkt for avløp 13
Tabell 3.2.2.1: Påslippspunkt 13
3.2.3 Påslipp 13
4 Utslipp til luft 14
4.1 Generelt 14
4.2 Lukt fra punktkilder 14
5 Støy 14
6 Avfall og avløpsslam 15
7 Akutt forurensning – forebyggende tiltak, varsling og beredskap 15
7.1 Forebyggende tiltak 15
7.2 Beredskapsanalyse 15
7.3 Beredskapsplan 15
7.4 Beredskapsetablering 16
7.5 Øving av beredskap 16

7.6 Varsling av akutt forurensning 16
8 Utslippskontroll, resipientundersøkelser og overvåkning 16
8.1 Krav om måleprogram 16
8.2 Overvåking etter forurensningsforskriften 16
8.3 Overvåking etter vannforskriften 17
8.4 Rapportering av overvåkingsresultater 18
8.5 Registrering i Vannmiljø 18
9 Energi 18
9.1 Energistyringssystem 18
9.2 Utnyttelse av overskuddsenergi 18
10 Substitusjon av kjemikalier og råstoffer 18
11 Krav til rapportering 19
11.1 Årlig egenkontrollrapportering 19
11.2 Årsrapport for avløpsdata 19
11.3 Skriftlig vurdering av driftsforhold 19
12 Nedleggelse, ombygging og overføring av avløpsvann til andre anlegg 20
13 Tilsyn 20
Vedlegg 1: Oversikt over utvalgte, sentrale begreper benyttet i tillatelsen 21

1 Tillatelsens rammer

1.1 Tillatelsen omfatter

Tillatelsen gjelder all transport og utslipp av avløpsvann fra Våler kommunes del av Moss tettbebyggelse. Tillatelsen omfatter kommunens avløpsnett med tilhørende pumpestasjoner og overløp for avløpsvann, som føres til Moss kommune sitt avløpsnett.

Tillatelsen omfatter utslipp fra samlet tilført avløpsmengde tilsvarende **inntil 4 151 pe (BOF_5) personekvivalenter (pe)** i maksuke, frem til nye Fuglevik avløpsrenseanlegg er oppgradert med nødvendige rensetrinn for overholdelse av kravene i tillatelsen. Etter dette, kan Våler kommune øke til omsøkt ramme på 5 020 pe (BOF_5).

Alle tettbebyggelser som er tilknyttet samme avløpsrenseanlegg, også tettbebyggelser i andre kommuner, regnes som én tettbebyggelse i henhold til forurensningsforskriften kapittel 11, § 11-3 bokstav k, andre ledd. Tillatelse til transport, behandling og utslipp av kommunalt avløpsvann i deler av tettbebyggelse som ligger i andre kommuner enn Våler kommune, er regulert i egne tillatelser.

Våler kommune skal til enhver tid ha oppdatert dokumentasjon på tettbebyggelsens utbredelse (areal) og utslippsstørrelse i pe (BOF_5) beregnet etter NS 9426[1]. Ved utbygging av kommunens infrastruktur eller vesentlig utvidelse av virksomhet som medfører økte utslipp fra tettbebyggelsen, skal tettbebyggelsens geografiske utbredelse og utslippsstørrelse oppdateres.

Våler kommune plikter å sørge for at det er samsvar mellom rensekapasitet og størrelsen på potensielt utslipp i pe (BOF_5) av avløpsvann i maksuke fra kommunens del av tettbebyggelsen, før slike endringer som nevnt over realiseres. Det er ikke tillatt å overskride det faktiske utslippet i pe (BOF_5) utover tillatelsens ramme. Ved langvarige overskridelser plikter kommunen å utarbeide en tiltaksplan for å redusere konsekvensene av dette på kort og lang sikt. Ved permanente utvidelser, må kommunen søke Statsforvalteren om en endring av tillatelsen.

Våler kommune må ha oversikt over mengder avløpsvann i maksuke angitt i m^3 og i pe (BOF_5) som tilføres Moss kommunes avløpsnett hvert år. Mengden avløpsvann som kommunen tilfører Moss kommunes avløpsnett skal fortrinnsvis måles. Hvis dette ikke er mulig, kan en legge til grunn beregninger med lav usikkerhet. Samarbeid om håndtering av avløpsvann mellom MOVAR IKS, eierkommunene og andre kommuner som sender avløpsvann til MOVAR IKS, forutsettes formalisert gjennom privatrettslige avtaler. Våler kommune skal ha påslippsavtale med Moss kommune.

[1] Med kommunens beregnede potensielle utslipp, menes den maksimale, gjennomsnittlige ukesbelastning i pe (BOF_5) til det avløpssystemet som reguleres i denne tillatelsen, og som oppstår i den uka i året med forventet høyest belastning. Beregningene skal være representative for situasjonen på søknadstidspunktet og ti år fram i tid.

Kravene i denne tillatelsen tar utgangspunkt i kommunens beregnede, potensielle utslipp etter NS 9426, og basert på kunnskap om antallet fastboende og ikke-fastboende personer, industri med påslipp til avløpsnettet og eventuelle andre kilder som vil påvirke mengden og sammensetningen av kommunalt avløpsvann som oppstår.

Tabell 1.1.1 Utslippsforhold som lå til grunn da tillatelsen ble gitt. Merk at denne tillatelsen omfatter utslipp inntil 4 151 pe (BOF_5) i maksuke frem til nye Fuglevik avløpsrenseanlegg er oppgradert med nødvendige rensetrinn for overholdelse av krav i tillatelsen. Etter dette, kan Våler kommune øke til omsøkt ramme på 5 020 pe (BOF_5) i maksuke.

Kilde	**Beregnet pe (BOF_5) i 2024**	**Beregnet pe (BOF_5) i 2035**	**Beregnet pe (BOF_5) i 2050**
Fast bosatte	3692	4061	4614
Fast bostatte, døgnpendlere ut	-429	-471	-536
Jobbpendling inn	286	314	357
Bedrifter med prosesspåslipp	0	0	0
Overnattingssteder, motel, hotel etc	0	0	0
Hytter med innlagt vann 2,2 personer per hytte	22	24	27
Pleiehjem med vaskeri	72	79	90
Skoler, elever	163	179	204
Barnehage, barn	71	78	88
PE tilkoblet	**3876**	**4264**	**4845**
Ikke tilkoblet innenfor tettbebyggelsen			
Fast bosatte	275	235	175
Total PE tettbebyggelsen	**4151**	**4499**	**5020**
Angi ukenr. for uke valgt som uke med maksimal utslipp som er lagt til grunn i beregningene i tabell 1.1.1		Maksuke varierer	

Denne tillatelsen må ses i sammenheng med gjeldende utslippstillatelse for Moss kommune og MOVAR IKS.

Nytt avløpsdirektiv ble vedtatt av EU 27.11.2024. Implementeringen av det nye direktivet i norsk rett kan medføre endringer i forurensingsforskriften. Det vil til enhver tid være det strengeste kravet som gjelder.

Kravene til overvåking i denne tillatelsen er tilpasset behovet for samordnet overvåking etter vannforskriften.

1.2 Samordning

Våler kommune sin del av avløpsnett, overføringsledninger og pumpestasjoner må ses i sammenheng med Moss kommune sitt ledningsnett, avløpsrenseanlegget og påslipp fra alle kommuner i tettbebyggelsen. Innlekking av fremmedvann eller andre tekniske svakheter på avløpsanlegg i kommunene påvirker Moss kommune sitt avløpssystem, samt avløpssystem og utslipp fra avløpsrenseanlegg, MOVAR IKS. Vi forutsetter derfor at miljørisikovurderingen og tiltaksprioriteringer i Våler kommune er samordnet med miljørisikovurderinger og prioriteringer i Moss kommune, MOVAR IKS og alle kommuner som sender avløpsvannet dit. Det må dokumenteres årlig oppdatering av samordnet miljørisikovurdering.

Påslipp via Våler kommunes avløpsnett er ikke tillatt uten at dette er avklart med Moss kommune og MOVAR IKS i forkant.

Partene i det interkommunale samarbeidet skal selv peke ut den ansvarlige for at internkontrollaktivitetene blir tilstrekkelig samordnet.

Samarbeid om håndtering av avløpsvann mellom Våler kommune, MOVAR IKS og alle kommunene innenfor tettbebyggelsen forutsettes formalisert gjennom privatrettslige avtaler. Tillatelsen forutsetter at Våler kommune har påslippsavtale med Moss kommune.

2 Generelle vilkår

2.1 Utslippsbegrensninger

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig for organisk belastning og eutrofisituasjonen i resipienten er uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsens punkt 3 til 5. Utslipp som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten, er også omfattet av tillatelsen så langt opplysninger om slike utslipp er fremkommet i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet.

2.2 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

Selv om utslippene holdes innenfor fastsatte grenser, plikter kommunen å redusere utslipp så langt det er mulig uten urimelige kostnader. All forurensing fra det totale avløpssystemet, herunder utslipp til luft og vann, samt støy og avfall er isolert sett uønsket.

Det totale avløpssystemet skal drives, vedlikeholdes og fornyes i et langsiktig perspektiv, slik at forventet funksjon og ytelse opprettholdes og er stabil til tross for variasjoner i belastning og klimaforhold.

2.3 Plikt til forebyggende vedlikehold

For å holde de ordinære utslippene på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktede utslipp, skal Våler kommune sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. Systemer og rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal være dokumentert.

2.4 Tiltaksplikt ved økt forurensningsfare

Dersom det som følge av unormale driftsforhold eller av andre grunner oppstår fare for økt forurensning, plikter Våler kommune å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren.

Våler kommune skal så snart som mulig informere Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus om unormale forhold som har eller kan få forurensningsmessig betydning. Med forurensningsmessig betydning menes unormale tilførsler av forurensninger til avløpsrenseanlegget som kan få konsekvenser for overholdelse av utslippskrav eller slamhåndtering. Akutt forurensning skal i tillegg varsles, jf. krav fastsatt i punkt 7 i denne tillatelsen.

2.5 Plikt til internkontroll

Våler kommune plikter å etablere internkontroll for sin avløpsvirksomhet i henhold til gjeldende forskrift om dette[2]. Internkontrollen skal sikre og dokumentere at virksomheten overholder krav i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrolloven[3] og relevante forskrifter til disse lovene, der særlig forurensningsforskriften kap. 11 og 14 legger rammer for kommunens avløpsvirksomhet. Våler kommune plikter å holde internkontrollen oppdatert.

Våler kommune plikter til enhver tid å ha oversikt over alle forhold som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold. Punkt 2.5.1 beskriver konkrete krav til innholdet i en miljørisikovurdering, både med hensyn til *akutt* forurensning og risiko for annen ulovlig forurensning.

2.5.1 Krav om miljørisikovurdering

Våler kommune skal ha en oppdatert skriftlig, klimatilpasset miljørisikovurdering av det totale avløpssystemet som denne tillatelsen omfatter. Dette innebærer en risikovurdering av forhold knyttet til avløpssystemet som kan forårsake utilsiktede forurensningsutslipp/farer for forurensning.

Denne miljørisikovurderingen skal som et minimum legge vekt på

- Kritiske punkter på avløpsnett med tilhørende pumpestasjoner
- Påslipp etter kapittel 15 og 15A
- Hvordan tilførsler fra Våler kommune påvirker kapasitet og funksjon for Moss kommunes avløpsnett, samt kapasitet og renseeffekt ved MOVAR IKS
- Utslipp til sårbare resipienter fra avløpsnettet, med fokus på:

[2] Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) av 06.12.1996, nr. 1127

[3] L11.06.1976 nr. 79 Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrolloven)

  - Mengde som går i overløp ved overløpspunkter (m^3)
  - Hvilken vannforekomst de ulike pumpestasjonene har utslipp til (Vann-Nett ID)
  - Om utslippet medfører forringelse eller om påvirkning vanskeliggjør mulighet til å oppnå miljømålet i vannforskriften om god kjemisk og økologisk tilstand
- Vurdering av utslippets konsekvenser for naturverdier
- Vannforskriftens § 4 og mål om god kjemisk og økologisk tilstand i vannforekomstene
- Utslipp av farlige stoffer
- Områder med mulige brukerkonflikter
- Hvordan det totale avløpssystemet blir påvirket av klimaendringer
- Angi risiko og risikoreduserende tiltak i prioritert rekkefølge

På grunnlag av utførte risikoanalyser og fastsatte akseptable risikonivåer for skadelige hendelser som følge av utslipp, må det planlegges og gjennomføres tiltak for å overholde akseptabelt risikonivå. Både konsekvensreduserende og sannsynlighetsreduserende tiltak skal vurderes.

Kommunen skal iverksette tiltak på de overløpspunktene som gjennom miljørisikovurderingen kartlegges å medføre forringelse eller risiko for at miljømålet ikke nås. Hver enkelt vannforekomst som mottar utslipp av avløpsvann, skal vurderes.

Hvert tiltak skal være knyttet til en ansvarlig person/stilling, og tiltaket skal ha en frist for gjennomføring. Dette skal dokumenteres skriftlig i en tiltaksplan som inngår i virksomhetens internkontrollsystem.

Miljørisikovurderingen og tilhørende tiltaksplan skal evalueres minst én gang per år og skal oppdateres etter hvert som tiltak er gjennomført og kunnskapsgrunnlaget endrer seg. Evalueringen skal dokumenteres skriftlig. Det skal foreligge en skriftlig rutine for gjennomføring av miljørisikovurderinger, herunder kriterier for oppdatering.

Miljørisikovurderingen skal være en viktig del av grunnlaget for den overordnede avløpsplanen og beredskapsplanen (se punkt 2.7 og 7.3).

2.7 Krav til kommunens planlegging av samlet avløpsvirksomhet

Kommunen skal sørge for å identifisere behovet for vedlikehold, fornyelse og utbygging av avløpsnett, pumpestasjoner for kommunalt avløpsvann og overvann både på kort og lang sikt. Kommunen plikter videre å sette av tilstrekkelig med ressurser, både økonomiske og personressurser, slik at identifiserte behov for tiltak og øvrige krav i denne tillatelsen kan gjennomføres planmessig og over tid. Hvordan kommunen skal løse dette i praksis innenfor fastsatte frister, skal dokumenteres overfor Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus på forespørsel.

Gjennom en overordnet avløpsplan skal kommunen se tiltak, mål og prioriteringer i sammenheng med øvrig planlegging i kommunen. Avløpsplanen skal resultere i utarbeidelse av konkrete tiltak. Det skal tydelig framgå hvilke tiltak som skal gjennomføres innenfor gjeldende og kommende økonomiplanperiode.

Kommunen skal på bakgrunn av en årlig vurdering av hvordan kravene i denne tillatelsen og forurensningsforskriften kap. 14 er fulgt opp, vurdere behov for nye tiltak og endringer i prioriteringene. Som en del av den årlige vurderingen, skal kommunen vurdere om etablert behandlingskapasitet for kommunalt avløpsvann står i forhold til beregnet potensielt utslipp fra kommunens del av tettbebyggelsen og med vedtatte planer om utbygging. Dette for å sikre at behovet for økt oppsamlings- og behandlingskapasitet for avløpsvann er tilpasset kommunens planer for ny utbygging av bolig- eller hytteområder eller aktuell næringsvirksomhet[4]. En skriftlig oppsummering av denne årlige vurderingen skal vedlegges kommunen sin egenkontrollrapportering, jf. punkt 11.2.

Dersom vurderingen viser at behandlingskapasiteten ikke er tilstrekkelig, skal kommunen presentere konkrete tiltak for å øke behandlingskapasiteten og sikre fremtidig finansiering innen utbyggingen gjennomføres.

2.8 Plikt til å ha oversikt over og kunnskap om tilstand og påvirkning

Kommunen skal ha kjennskap til og kunne dokumentere skriftlig i hvilken grad avløpsnett, pumpestasjoner og forurenset overvann påvirker eller kan påvirke vannmiljøet i alle resipienter som mottar utslipp, sårbare naturtyper eller områder som brukes av sårbare arter.

Det må utvises særlig aktsomhet ved planlegging av nye ledningstraseer og ved graving eller andre aktiviteter som kan påvirke vannmiljø eller naturmangfold. Kommunen må gjøre seg kjent med aktuelle bestemmelser som kan gjelde for slik aktivitet.

3 Utslipp til vann

3.1 Krav til avløpsnettet

Avløpsnett, herunder rørledning, tunnel- og pumpesystemer for transport av avløpsvann med tilhørende kummer skal, uten at det medfører uforholdsmessig store kostnader, dimensjoneres, bygges, drives og vedlikeholdes med utgangspunkt i den beste tilgjengelige teknologi og fagkunnskap, særlig med hensyn til:

- Avløpsvannets mengde og egenskaper
- Forebygging av lekkasjer og
- Begrensning av forurensning av resipienter som følge av overløp.

Statsforvalteren legger til grunn at kommunen gjennomfører alle hensiktsmessige og forebyggende tiltak mot forurensning. Det forventes at kommunen tar utgangspunkt i den teknologi som ut ifra en samlet vurdering av nåværende og fremtidig bruk av miljøet og av økonomiske forhold, gir de beste resultater, jf. forurensningslovens § 2.

[4] Med aktuell næringsvirksomhet menes næringsvirksomhet som vil innebære økt belastning av kommunens oppsamlings- og behandlingskapasitet for avløpsvann, som påslipp fra hotellvirksomhet og næringsmiddelindustri

3.1.1 Krav til oppsamling av kommunalt avløpsvann

Avløpsvannet fra nye bygninger skal knyttes til offentlig avløpsnett, jf. § 27-2 i plan- og bygningsloven.

Kommunen skal utarbeide en tiltaksplan for trinnvis økt tilknytning for eksisterende områder der tilknytningsgraden per i dag er lavere enn 98 %[5]. Planen for trinnvis tilknytning skal inngå i kommunens overordnede avløpsplan.

Kommunen skal til enhver tid ha oversikt over utbygginger og tilkoblinger som medfører endring av tettbebyggelsens samlede utbredelse og størrelse i pe (BOF_5).

Kommunen må holde seg oppdatert på ny avløpsteknologi og ta i bruk beste tilgjengelige teknikker for å begrense utslipp.

3.1.2 Krav om tiltaksplan for fornyelse av avløpsnett

Kommunen skal utarbeide en tiltaksplan for fornyelse av avløpsnettet med kummer, pumpestasjoner m.v. Tiltaksplanen skal vise det årlige, gjennomsnittlige behovet for fornyelse av spillvannsførende ledningsnett, og hvilke kriterier som er lagt til grunn for fornyelse. Tiltaksplanen skal være sammenhengende og skal minst omfatte de neste 5 årene.

Kommunens ledningsdatabase skal oppdateres kontinuerlig etter hvert som avløpsnettet fornyes.

3.1.3 Krav til kontroll med overvann og annet fremmedvann tilført avløpsnettet

Kommunen skal lage en tiltaksplan for å redusere andelen fremmedvann som tilføres avløpsnettet innen 01.11.2026.

Avløpsnettet skal være et 100 % separatsystem.

I områder hvor det separate overvannsnettet mottar forurenset overvann, skal behovet for rensing vurderes og dokumenteres.

Utslipp av sanitært avløpsvann via overvannsnettet er ikke tillatt.

3.1.4 Krav til utslipp via overløp

Våler kommune skal ha oversikt over alle utslipp av urenset avløpsvann via overløp til resipient fra det totale avløpssystemet. Utslipp via overløp skal ikke føre til forsøpling, forringelse av vannforekomster eller vanskeliggjøre oppnåelsen av vannforskriftens miljømål, jf. § 4. Dette gjelder for eksisterende overløp og ved etablering av nye lokasjoner med overløpsmulighet.

[5] Basert på nasjonale mål for vann og helse, vedtatt av regjeringen 22.05.2014, sist revidert 16.02.2024

Utslipp av urenset avløpsvann er uønsket. Kommunen skal ha et mål om at den samlede mengden utslipp via driftsoverløp fra avløpsnettet skal reduseres sammenlignet med dagens nivå. Samlet mengde driftsoverløp over året skal ikke være over 2 %. Hvordan dette målet skal oppnås skal beskrives i en forpliktende plan, og fremskritt skal dokumenteres i virksomhetens internkontroll.

Driftstid for alle overløp skal registreres. Alle utslipp via overløp skal måles fra og med 01.01.2028. Utslipp fra mindre overløp kan beregnes hvis en miljørisikovurdering dokumenterer at overløpet er av mindre miljømessig betydning. Dette skal inngå i årsrapporteringen til Statsforvalteren jf. punkt 11.

Dersom dagens eller fremtidig påvirkning fra overløp forringer eller bidrar til å vanskeliggjøre måloppnåelsen i henhold til vannforskriften, skal det utarbeides avbøtende tiltak eller plan for sanering for de aktuelle pumpestasjonene. Kommunen skal som del av den overordnede avløpsplanen inkludere en tiltaksplan for å redusere driftsoverløp og vurdere behovet for å etablere fordrøyningsbasseng eller andre avbøtende tiltak, jf. punkt 2.7. Det skal særlig tas hensyn til behovet for å redusere utslipp til sårbare resipienter og resipienter brukt til bading m.m. hvor utslippene kan representere en miljø- eller helsefare. Kommunen må ha særlig fokus på overløp med utslipp til vannforekomster uten restkapasitet for parametere som påvirkes av avløpsvann og vannforskriftens § 4. Det er ikke tillatt å etablere nye overløp med utslipp til resipienter uten restkapasitet eller dersom utslippet bidrar til å vanskeliggjøre at miljømålet nås.

Driftsoverløp som av spesielle grunner ikke kan fases ut, skal være partikkelseparerende. Det skal dokumenteres en faglig vurdering av at resipienten har kapasitet til å motta, bufre og bortlede overløpet uten risiko for at den økologiske tilstandsklassen forverres.

Alle utslipp via nødoverløp skal registreres særskilt og håndteres som en avvikssituasjon. Kommunen skal ha et overvåkings- og beredskapssystem som sikrer at nødoverløp straks oppdages og utbedres innen 24 timer. Rutiner for dette skal framgå av kommunen sine internkontrollrutiner og beredskapstiltak.

Planlagt stans i pumpestasjoner skal i utgangspunktet ikke gi overløpsdrift. I de tilfeller dette likevel kan bli nødvendig skal Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus varsles i god tid på forhånd slik at søknadsplikt etter forurensningsloven kan vurderes.

3.1.5 Krav til virkningsgrad for avløpsnettet

Kommunen skal kontinuerlig gjennomføre planlagte tiltak for å redusere lekkasjer av urenset avløpsvann fra avløpsnettet.

Virkningsgraden til avløpsnettet, det vil si hvor stor andel av vannmengden som når fram til avløpsrenseanlegget sammenliknet med det som oppstår, skal dokumenteres og være tilgjengelig for Statsforvalteren ved forespørsel. Dette skal gjøres ved å legge til grunn målte verdier for overløp eller beregnede verdier for mindre omfattende overløpsutslipp, jf. punkt 3.1.4. I tillegg skal andre ulike kilder til tap beregnes.

Utslipp på grunn av feil på avløpsnettet, stans i pumpestasjoner og liknende skal ikke redusere virkningsgraden i avløpsnettet med mer enn 3 % over året.

3.2 Krav til rensing av avløpsvann

3.2.1 Generelt

Alt avløpsvann som er medregnet i tettbebyggelsens utslippsstørrelse, skal behandles slik at samme minimumskrav til rensing oppfylles, uavhengig av avløpsrenseanleggenes dimensjonerende kapasitet og teknologi. Dette gjelder for utslipp større eller lik 50 pe. Kontrollkravene skal imidlertid være tilpasset det enkelte anlegg.

Alle eksisterende kommunale avløpsrenseanlegg med utslipp større eller lik 50 pe i tettbebyggelsen som denne tillatelsen regulerer, skal minst oppfylle kravene i forurensningsforskriften.

Avløpsrenseanlegg som tidligere har vært regulert etter kap. 13 i forurensningsforskriften, skal oppfylle de samme kravene til sekundærrensing og fosforfjerning senest innen 7 år etter at overgangen til kapittel 14 fant sted.

3.2.2 Påslippspunkt for avløp

Avløpsvann fra tillatelsens virkeområde videreføres via Moss kommune sitt ledningsnett før det renses ved Fuglevik renseanlegg (MOVAR IKS).

Tabell 3.2.2.1: Påslippspunkt

Utslippspunktets navn/beskrivelse	Koordinater X (UTM sone 32)	Koordinater Y (UTM sone 32)
Grensesnitt til Moss kommune/MOVAR IKS, kum i Moss kommune	6592660,99	599968,69

Dersom grensesnittet endres, må Statsforvalteren varsles.

3.2.3 Påslipp

Påslipp til kommunalt avløpsnett skal ikke redusere muligheten for å overholde krav satt i denne tillatelsen eller forurensningsforskriften. Påslippet skal heller ikke vanskeliggjøre overholdelse av krav i utslippstillatelsen til Moss kommune eller MOVAR IKS for kommunalt avløpsvann, eller redusere muligheten for å utnytte avløpsslammet iht. gjødselvareforskriftens krav.

Kommunen plikter å avklare med ansvarlige for avløpsrenseanlegg som behandler kommunens avløpsvann om mulige negative konsekvenser for anlegg før tillatelse til påslipp til kommunalt nett innvilges.

Kommunen skal ha oversikt over alle virksomheter som kan utgjøre en risiko for det kommunale avløpssystemet jfr. forurensningsforskriftens § 15A-4, og følge opp disse gjennom påleggskrav og tiltak.

4 Utslipp til luft

4.1 Generelt

Lukt skal være en driftsparameter for det totale avløpssystemet. Dette for å sikre at lukt fra pumpestasjoner, overløp, kummer og eventuelle lufteinnretninger ikke er til vesentlig sjenanse for naboer og brukere av nærområdet.

Kommunen skal ha oversikt over kilder og vurdere behovet for tiltak og eventuelt effekten av gjennomførte luktreduserende tiltak.

Før bygging av nye anlegg, komponenter (pumpestasjoner, kummer og utearealer og ledninger) må kommunen vurdere mulige kilder til lukt og om nærhet til bebyggelse, ferdsel eller terrengforhold kan skape luktkonflikter.

Kommunen skal ha et system for registrering og oppfølging av eventuelle klager og avvik på lukt. Systemet skal være en del av internkontrollen.

4.2 Lukt fra punktkilder

Punktutslipp for avgasser skal håndteres slik at luktulempe forebygges effektivt.
Beregnet luktimmisjon fra slike kilder ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner og barnehager mv. skal ikke overstige 2 ouE/m3 som maksimal månedlig 99 prosent timefraktil.

Luktberegninger skal gjennomføres i tråd med Norsk Standard NS-EN 13725, og veilederen *Regulering av luktutslipp i tillatelser etter forurensningsloven* (TA309-2013).

5 Støy

Kommunens bidrag til utendørs støy ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner og barnehager skal ikke overskride grensene i tabell 4.3.1. Grensene skal måles eller beregnes med frittfeltsverdi ved den mest støyutsatte fasaden.

Tabell 4.3.1 *Støygrenser*

Dag (kl. 07-19) LpAekv12h	Kveld (kl.19-23) LpAekv4h	Natt (kl. 23-07) LpAekv8h	Søn-/hellig-dager (kl. 07-23) LpAeq16h	Natt (kl. 23-07) LA1*
55 dB(A)	50 dB(A)	45 dB(A)	50 dB(A)	60 dB(A)

*LA1 er et statistisk maksimalnivå, uttrykt som det støynivået som overskrides i 1 % av tiden i situasjoner der maksimalnivåhendelsene forårsakes av mange typer kilder, og antall hendelser ikke er entydige eller grupperbare. LpAeqT er A-veiet gjennomsnittsnivå (dBA) midlet over driftstid der T angir midlingstiden i antall

timer.

Alle støygrenser skal overholdes innenfor alle driftsdøgn. Støygrensene gjelder all støy fra den ordinære driften av avløpsrenseanlegg, inkludert intern transport på område til anleggene og lossing/lasting av råvare, slam etc. Støy fra bygg- og anleggsvirksomhet og fra ordinær persontransport er likevel ikke omfattet av grensene.

6 Avfall og avløpsslam

Kommunen plikter så langt det er mulig å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Særlig skal innholdet av skadelige stoffer i avfallet søkes begrenset mest mulig.

Kommunen plikter å sørge for at all håndtering av avfall, inkludert farlig avfall, skjer i overensstemmelse med gjeldende regler for dette fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, herunder avfallsforskriften[6].

Avfall som oppstår i virksomheten, skal leveres til lovlig avfallsmottak.

7 Akutt forurensning – forebyggende tiltak, varsling og beredskap

7.1 Forebyggende tiltak

Dersom det som følge av unormale driftsforhold eller av andre grunner oppstår fare for økt forurensning, plikter kommunen å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren.

Kommunen plikter i tillegg å ha en plan for en trinnvis og systematisk gjennomføring av risikoreduserende tiltak avdekket i miljørisikovurderingen jf. vilkår 2.5.1.

7.2 Beredskapsanalyse

Med grunnlag i miljørisikovurderingen skal kommunen utarbeide en beredskapsanalyse for den eventuelle restrisiko som gjenstår etter at forebyggende tiltak er iverksatt. For hver av hendelsene som er identifisert i miljørisikoanalysen skal kommunen utarbeide og begrunne:

- organisering av beredskapen
- nødvendig beredskapsutstyr
- nødvendig mannskap
- responstid

Beredskapen skal stå i et rimelig forhold til risiko for akutt forurensning.

7.3 Beredskapsplan

Miljørisikovurdering, beredskapsanalyse, forebyggende tiltak og beredskapsetablering skal dokumenteres i en beredskapsplan som er en del av kommunens internkontrolldokumentasjon.

[6] Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften) av 01.06.2004, nr. 930

Beredskapsplanen skal som et minimum beskrive den etablerte beredskapens organisering, bemanning, innsatsutstyr og personlig utstyr og angi innsatsplaner for dimensjonerende scenarier.

Beredskapsplanen skal holdes oppdatert og kunne fremvises ved behov.

7.4 Beredskapsetablering

Basert på beredskapsplanen skal det etableres en beredskapsorganisasjon med mannskap og nødvendig utstyr. Kompetanse, opplæring og organisering skal være dimensjonert for de potensielle hendelsene som er vurdert å utgjøre størst miljørisiko.

7.5 Øving av beredskap

Det skal utarbeides en plan for å øve på beredskapen, og det skal gjennomføres øvelse minst én gang pr. år. Det skal utarbeides klare mål for øvelsen, inkludert mål for responstid. Øvelsen skal dokumenteres i rapporter, med eventuelle anbefalinger om forbedringer. Hvordan eventuelle anbefalinger om forbedringer er fulgt opp, skal være dokumentert i internkontrollen.

7.6 Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles i henhold til *forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning*. Internkontrollen skal beskrive kartlegging og vurdering av risiko for akutt forurensning og annen uønsket påvirkning av ytre miljø. Kommunen skal så snart som mulig informere Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus om:

- Akutt forurensning på grunn av driftsstans som skyldes uhell eller langvarig strømbrudd
- Unormale forhold som har eller kan få forurensningsmessig betydning

Kommunen kan finne skjema for varsling av akutt forurensning på Statsforvalteren sine nettsider: https://www.statsforvalteren.no/nb/ostfold-buskerud-oslo-og-akershus/skjema-og-tjenester/

8 Utslippskontroll, resipientundersøkelser og overvåkning

8.1 Krav om måleprogram

Kommunen skal, som en del av sin internkontroll, utarbeide og holde oppdatert et måleprogram med oversikt over alle analyser og målinger av relevante drifts- og utslippsparametere tilpasset det enkelte anleggs størrelse, herunder utslipp til vann, grunn og luft. Måleprogrammet skal være en del av kommunens internkontroll og holdes oppdatert.

8.2 Overvåking etter forurensningsforskriften

Kommunen skal sørge for overvåking av mulige miljøeffekter av utslipp med en utslippsstørrelse av miljømessig betydning til berørte vannforekomster i henhold til et overvåkingsprogram. Overvåkingen skal være risikobasert og bidra til å avklare om resipienten skal registreres som

følsom, normal eller mindre følsom jf. forurensningsforskriften kap. 11, vedlegg 1, punkt 1.1 og følge prinsippene i veileder TA-1890/2005 eller en oppdatert versjon av denne.

Overvåkingen skal gjennomføres med et intervall på 3 år og samordnes så langt det er mulig med overvåkingen etter vannforskriften.

Dersom utslipp eller tilstanden i vannforekomsten endres, kan Statsforvalteren pålegge en utvidelse av overvåkingsprogrammet mhp. målepunkter, elementer og frekvens. Statsforvalteren kan også pålegge strengere krav for å redusere forurensning.

8.3 Overvåking etter vannforskriften

Kommunen skal overvåke hvordan utslipp med en utslippsstørrelse av miljømessig betydning påvirker tilstanden i vannforekomsten og dokumentere om utslippene medføre forringelse eller at miljømål ikke nås, jf. vannforskriften §§ 4 og 18. Overvåkingen skal gjennomføres i tråd med bestemmelsene i vannforskriften for tiltaksorientert overvåking § 18 og vedlegg V punkt 1.3 og vurderes etter klassifiseringssystemet for miljøtilstand i vann[7]. Overvåkingen skal belyse påvirkning fra pågående og tidligere utslipp fra virksomheten. Overvåkingen skal også belyse virksomhetens bidrag til samlet tilstand i vannforekomsten.

Kommunen skal benytte nødvendig fagekspertise og samarbeide med eventuelle andre forurensere om å utarbeide et overvåkingsprogram for de resipientene som berøres av avløpsvann. Hvis det pågår annen overvåking i resipienten av andre aktører (eksempelvis vannområde), anbefales det at overvåkingene samordnes. Overvåkningsprogrammet skal årlig vurderes av fagkyndig, og ved behov oppdateres.

Overvåkingsprogrammet/-ene skal følge anbefalinger gitt i til enhver tid gjeldende versjon av veilederen Klassifisering av miljøtilstand i vann, Klassifisering av miljøtilstand i kyst- og ferskvann - Vannportalen. Overvåkingsprogrammet skal beskrive og begrunne hvilke biologiske og kjemiske kvalitetselementer/parametere som skal overvåkes, kvantifiseringsgrenser og intervall for prøvetaking. Plasseringen av prøvetakingspunkter og prøvetakingsfrekvens, samt hvordan og i hvilke matrikser (vann, biota, sediment) undersøkelsen vil bli gjennomført, skal også framgå og begrunnes i programmet. Det skal tas prøver både oppstrøms og nedstrøms utslippspunkt.

Overvåkingen skal gjennomføres av fagkyndig, uavhengig konsulent i henhold til overvåkingsprogrammet. Der det er hensiktsmessig kan selve prøvetakingen gjennomføres av kommunen selv i samråd med konsulenten. Dersom vurderingene viser at det er behov for tiltak av hensyn til resipient eller for å overholde kravene i denne tillatelsen, er kommunen også pliktig til så snart som praktisk mulig å utbedre forholdene.

Dersom utslipp eller tilstanden i vannforekomsten endres, kan Statsforvalteren pålegge en utvidelse av overvåkingsprogrammet mhp. målepunkter, elementer og frekvens eller pålegge strengere krav for å redusere forurensning.

---

[7] Veileder 02:2018 Klassifisering av miljøtilstand i vann. Økologisk og kjemisk klassifiseringssystem for kystvann, grunnvann, innsjøer og elver

8.4 Rapportering av overvåkingsresultater

Resultater fra overvåkingen etter forurensningsforskriften jf. punkt 8.2 skal drøftes og konklusjoner om registreringen av resipienten som følsom, normal eller mindre følsom presenteres for forurensningsmyndighetene som en del av påfølgende kalenderårs årsrapportering jf. punkt 11.2.

Vurdering av resultatene fra resipientundersøkelser etter vannforskriften jf. 8.3 skal sendes Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus innen 1. mars året etter at undersøkelsen er gjennomført, som del av årsrapportering jf. punkt 11.2. Resultatene skal vurderes etter det til enhver tid gjeldende klassifiseringssystem for vann, gitt i vannforskriften og veiledningsmateriell til forskriften.

8.5 Registrering i Vannmiljø

Alle overvåkingsdata skal registreres i databasen Vannmiljø (http://vannmiljo.miljodirektoratet.no/) innen 1. mars året etter at undersøkelsene er gjennomført. Data rapporteres på Vannmiljøs importformat. Importmal og oversikt over hvilken informasjon som skal registreres i henhold til Vannmiljøs kodeverk finnes på http://vannmiljokoder.miljodirektoratet.no.

9 Energi

9.1 Energistyringssystem

Kommunen skal ha rutiner for regelmessig vurdering av tiltak som kan iverksettes for å oppnå en mest mulig energieffektiv drift av hele avløpsanlegget. Et energistyringssystem skal inngå i internkontrollen.

9.2 Utnyttelse av overskuddsenergi

Kommunen skal i størst mulig grad utnytte overskuddsenergi internt og legge til rette for at overskuddsenergi skal kunne utnyttes eksternt, med mindre det kan godtgjøres at dette ikke er teknisk mulig, begrenses av gitte konsesjoner eller medfører urimelige kostnader.

10 Substitusjon av kjemikalier og råstoffer

Med kjemikalier menes her kjemiske stoffer og stoffblandinger som brukes, herunder fellingskjemikalier og hjelpekoagulanter, vaskemidler, hydraulikkvæsker, brannbekjempningsmidler m.m.

For kjemikalier som benyttes på en slik måte at det kan medføre fare for forurensning, skal kommunen dokumentere at den har gjennomført en risikovurdering av bruk og utslipp på bakgrunn av kjemikalienes egenskaper, mengder, utslippspunkt m.m, jf. også punkt 2.5 om internkontroll.

Kommunen eller den ansvarlige for driften av avløpsanlegget plikter å etablere et dokumentert system for substitusjon av kjemikalier. Det skal foretas en løpende vurdering av risiko for skadelige effekter på helse og miljø forårsaket av de kjemikalier som benyttes, og av om alternativer finnes. Der bedre alternativer finnes, plikter kommunen å benytte disse så langt dette kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe.[8]

Stoffer alene, i stoffblandinger og/eller i produkter, skal ikke brukes uten at de er i overensstemmelse med kravene i REACH-regelverket[9] og andre regelverk som gjelder for kjemikalier.

11 Krav til rapportering

11.1 Årlig egenkontrollrapportering

Kommunen skal rapportere avløpsdata til Miljødirektoratet innen 1. mars hvert år. Rapporteringen skal skje slik Miljødirektoratet legger til rette for.

11.2 Årsrapport for avløpsdata

I tillegg til egenkontrollrapport skal kommunen årlig rapportere på det til enhver tid gjeldende skjema for årsrapport som man finner på Statsforvalteren sine nettsider:
https://www.statsforvalteren.no/nb/ostfold-buskerud-oslo-og-akershus/skjema-og-tjenester/

Årsrapporten skal vedlegges egenkontrollrapporten, jf. punkt 11.1.

11.3 Skriftlig vurdering av driftsforhold

Kommunen skal årlig gi en skriftlig vurdering av driftsforholdene siste kalenderår for hhv. avløpsnett og overvåking med vekt på overordnede, kvalitative vurderinger.

Følgende tema skal inngå i vurderingene:

- Hvordan gjennomførte oppgraderinger siste kalenderår og planlagte endringer av avløpsnettet bidrar til å etterkomme kravene i tillatelsen og delmål i kommunens temaplan/hovedplan avløp med tilhørende handlingsplaner
- Hvordan avløpsnettet fungerer, inkl. virkningsgrad for nettet totalt, driftstid og mengder avlastet for overløp og beregning av innlekking og utlekking
- Omfanget av tiltak for å redusere tilførsler av overvann, herunder forventet og registrert effekt av tiltakene, inkludert større separeringstiltak
- Resultater, trender og konklusjoner fra resipientovervåking jf. hensikt med overvåkingen beskrevet i vilkår pkt. 8.2 og 8.3.
- Status for risikovurderinger og oppfølging

[8] Jf. lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrolloven) av 11.06.1976 nr. 79 § 3a om substitusjonsplikt
[9] Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensing av kjemikalier (REACH-forskriften) av 30.05.2008 nr. 516

Data som rapporteres i egenkontrollrapporteringen eller til Vannmiljø er det ikke nødvendig å repetere i vurdering av driftsforhold, ut over hva kommunen selv finner hensiktsmessig og naturlig for å underbygge konklusjoner.

Vurderingen skal lastes opp som vedlegg til egenkontrollrapporten til Miljødirektoratet for kommunens hovedledningsnett, inntil denne rapporteringen eventuelt integreres i egenkontrollrapporteringsskjemaene.

12 Nedleggelse, ombygging og overføring av avløpsvann til andre anlegg

Om avløpsanlegg planlegges lagt ned eller stanset for en periode grunnet ombygging eller Utbedring, skal kommunen gjøre det som til enhver tid er nødvendig for å motvirke fare for forurensning.

Aktiviteter som kan medføre fare for forurensning må avklares med Statsforvalteren. Søknad om eventuelle unntak fra gjeldende rensekrav må sendes Statsforvalteren i god tid.

Dersom det skal foretas utskifting av utstyr i virksomheten som gjør det teknisk mulig å motvirke forurensninger på en vesentlig bedre måte enn da tillatelsen ble gitt, skal Statsforvalteren på forhånd gis melding om dette.

All utskifting av utstyr skal ta utgangspunkt i den teknologi som ut ifra en samlet vurdering av nåværende og fremtidig bruk av miljøet og av økonomiske forhold, gir de beste resultater, jf. forurensningsloven § 2.

13 Tilsyn

Kommunen plikter jf. forurensningsloven § 50 å la representanter for Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus føre tilsyn med anleggene.

Vedlegg 1: Oversikt over utvalgte, sentrale begreper benyttet i tillatelsen

Begrep	**Forklaring**
Tettbebyggelse	Definert i forurensningsforskriften § 11-3 k) ut fra nærhet mellom husklynger bestående av minst 5 hus. Se fullstendig tekst i forskriften. I tillegg regnes tettbebyggelser som én tettbebyggelse dersom avløpsvann fra to eller flere tettbebyggelser samles opp og føres til ett felles avløpsrenseanlegg eller utslippssted. Definisjonen gjelder alle typer hus, både bolighus, hytter/turistanlegg, næringsbygg, institusjoner, idrettsanlegg mv.
Tettbebyggelsens utslippsstørrelse	Den maksimale, gjennomsnittlige ukesbelastning i pe (BOF_5) til tettbebyggelsens avløpsnett som oppstår i maksuke. Beregnes ut fra kunnskap om utslippskilder iht. NS 9426. (Kilde: EUs avløpsdirektiv)
Maksuke	Med maksuke menes største årlige pe (BOF_5) ₋ døgntilførsel beregnet som gjennomsnitt av sju påfølgende dager (Kilde: NS 9426 og EUs avløpsdirektiv).
Kommunens beregnede (potensielle) utslipp av avløpsvann i maksuke	Den beregnet, maksimale, gjennomsnittlige ukesbelastning i pe (BOF_5) til det kommunale avløpssystemet som reguleres i denne tillatelsen, og som oppstår i den uka i året med forventet høyest belastning. Beregningene skal være representative for situasjonen på søknadstidspunktet og minst 10 år fram i tid, da tillatelsen uansett bør omgjøres senest etter 10 år. (Kilde: EUs avløpsdirektiv)
Avløpsslam	Avløpsslam er det slammet som felles ut ved rensing i et konvensjonelt avløpsrenseanlegg, og hvor ristgods er fjernet i forkant. Septikslam inngår ikke i denne definisjonen av hygieniske grunner. I boka om VA-teknikk av Ødegaard, omtales septikslam som en form for avløpsvann.
Råslam	Med råslam menes ubehandlet avløpsslam, dvs. slam som ikke har gjennomgått noen form for behandling. Fortykning og avvanning av råslam er metoder for forbehandling som finner sted på avløpsrenseanlegget for å redusere vanninnholdet i avløpsslammet før transport. Dette er aktiviteter som det er naturlig å se på som en del av driften av et avløpsrenseanlegg, og ikke som avfallsbehandling. (Kilde: Miljødirektoratet)

Septikslam	Septikslam er en samlebetegnelse for det som oppstår ved tømming av slamavskillere, septiktanker og tette oppsamlingstanker o.l. og som kan ha et vanninnhold på 95-99 %. (Kilde Bjarne Paulsrud, Vann nr. 4/1982). Septikslam inngår ikke i definisjonen av avløpsslam. I boka om VA-teknikk av Ødegaard, defineres septikslam som en form for avløpsvann.
Overløp	Arrangement for avledning eller måling av væskemengder. Utforming avhenger av funksjon og væskemengde. Overløp kan også anvendes om den vannmengde som avledes/måles. (Kilde: Vannordboken). Der begrepet 'overløp' er brukt i denne tillatelsen, menes både driftsoverløp og nødoverløp. Overløpets funksjon er at når den tilførte vannmengden overstiger kapasiteten nedstrøms, blir en del av vannmengden før til en avlastningsledning (overløpsledning) som normalt fører overløpsvannet til nærmeste resipient. (Kilde NV-rapport 222_2016)
Driftsoverløp (også kalt regnvannsoverløp)	Overløp som er etablert for å hindre overbelastning av avløpssystemet i perioder med så store nedbørsmengder at avløpssystemets dimensjonerende kapasitet overskrides. (Kilde: Ødegaard, Hallvard (2012) Vann- og avløpsteknikk, Norsk Vann) Mest relevant for fellesnett.
Nødoverløp	Overløp som skyldes uforutsette hendelser i alle deler av avløpssystemet og som brukes av sikkerhetsmessige grunner. (Kilde: Ødegaard, Hallvard (2012) Vann- og avløpsteknikk, Norsk Vann)
Fremmedvann	Med fremmedvann menes det vannvolumet som tilføres avløpssystemet i tillegg til nødvendig spillvann/sanitært avløpsvann og evt. industrielt avløpsvann tillatt gjennom påslipp. Det er vanligvis regnvann, smeltevann, grunnvann eller drikkevann. Betegnes også som infiltrasjons- og innlekkingsvann ifølge boka om VA-teknikk av Ødegaard.
Virkningsgraden til avløpsnettet	Det vi si hvor stor andel av vannmengden som når fram til avløpsrenseanlegget sammenliknet med det som oppstår.
Blandprøver	Er en prøve satt sammen av flere mindre vannmengde-proporsjonale delprøver tatt gjennom prøvetakingsperioden. Prøvetakingsperioden er enten ett døgn eller en uke.

Ukeblandprøver	Er blandprøver tatt over minst fem døgn innenfor en periode på maks syv påfølgende døgn.
Prøvetaking	Med prøvetaking menes uttak av en representativ prøve og all behandling av prøven til den er klar for analyse. Dette inkluderer transport og oppbevaring av prøven inntil prøven er overlevert til laboratoriet. (Kilde: Kommentarene til forurensningsforskriften kap. 14)
Akkreditering	Med akkreditering menes en offisiell anerkjennelse av en organisasjons kompetanse og evne til å utføre angitte oppgaver i samsvar med gitte krav. I Norge er det Norsk Akkreditering som gir akkreditering. (Kilde: Kommentarene til forurensningsforskriften kap. 14)
Substitusjon/ substitusjonsplikt	Substitusjon betyr erstatning. Substitusjonsplikten innebærer at den enkelte virksomhet må vurdere sin kjemikaliebruk og gå over til mindre skadelige alternativer der det kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe. Alle virksomheter som yrkesmessig bruker produkter som inneholder helse- og miljøskadelige kjemikalier, skal vurdere substitusjon.